

**UCHWAŁA Nr XXXI/375/18
RADY POWIATU MIŃSKIEGO
z dnia 18 października 2018 r.**

**w sprawie uchwalenia „Programu Opieki nad Zabytkami
dla Powiatu Mińskiego na lata 2019-2022”**

Na podstawie art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017r. poz. 2187 z późn. zm.), w związku z art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 995 z późn. zm.), po uzyskaniu pozytywnej opinii Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Mińskiego na lata 2019-2022” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

2. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

**PRZEWODNICZĄCA
RADY POWIATU**

Anna Czyżewska

Załącznik do uchwały nr XXXI/375/18
Rady Powiatu Mińskiego
z dnia 18 października 2018 r.

Opracowanie: Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim

Wydział Oświaty i Promocji, 05-300 Mińsk Mazowiecki, ul. T. Kościuszki 3
tel.: 25 / 759-87-08; e-mail: promocja@powiatminski.pl

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA POWIATU MIŃSKIEGO NA LATA 2019-2022

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
I. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami	4
II. Uwarunkowania zewnętrzne	7
III. Uwarunkowania wewnętrzne – strategie, programy i plany powiatu	20
IV. Charakterystyka dziedzictwa kulturowego powiatu	24
4.1 Rys historyczny	24
4.2 Dziedzictwo kulturowe powiatu	26
a) krajobraz kulturowy Powiatu	26
b) archeologia	26
c) osadnictwo, założenia urbanistyczne i ruralistyczne	29
d) budownictwo	31
e) zabytkowe układy drożne	32
f) założenia rezydencjonalne i folwarczne	32
g) architektura sakralna	33
h) cmentarze	33
i) kapliczki, figury i krzyże przydrożne	34
j) dobra kultury współczesnej, w tym miejsca pamięci narodowej	34
k) niematerialne dziedzictwo kulturowe	35
l) zabytki o najwyższym znaczeniu dla powiatu	35
4.3 Obszary objęte formami ochrony przyrody	36
a) obszary Natura 2000	36
b) obszary chronionego krajobrazu	37
c) rezerваты	38
d) pomniki przyrody	38
4.4 zasoby dziedzictwa kulturowego – obiekty nieruchome w rejestrze zabytków	40
4.5 zasoby dziedzictwa kulturowego – obiekty ruchome w rejestrze zabytków	44
4.6 zasoby dziedzictwa kulturowego w gminnych ewidencjach zabytków	73
V. Ocena stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu. Analiza szans i zagrożeń	81
VI. Cele i zadania programu na lata 2019-2022	83
6.1 Cel priorytetowy programu	83
6.2. Cele operacyjne i podejmowane w ich ramach działania	83
a) zachowanie materialnej spuścizny historycznej powiatu	83
b) określanie i utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców	84
c) promocja dziedzictwa kulturowego powiatu mińskiego	85
d) podejmowanie współpracy z właścicielami zabytków	85
VII. Instrumenty realizacji oraz monitoring programu	86
7.1 Instrumenty realizacji programu	86
7.2 Źródła finansowania programu	87
7.3 Zasady oceny realizacji programu	88
Bibliografia	90

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

WSTĘP

Podstawą opracowania "Programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019 - 2022" jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ.U. z 2017 r. poz. 2187 ze zm.). Na podstawie art. 87 ust. 1 ww. ustawy: „Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami”. Program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Powiatu, po uprzednim uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program podlega publikacji w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym. Art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy definiuje cele programów opieki nad zabytkami. Do celów tych zalicza się:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zgodnie z art. 21 cytowanej ustawy, podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków. Ustawa nie zobowiązuje powiatu do tworzenia ewidencji zabytków. Obowiązek taki mają gminy, wojewódzki konserwator zabytków (dla terenu województwa) i generalny konserwator zabytków (w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków). Niniejszy program określa kierunki działań i zadania, które zostaną podjęte w zakresie opieki nad zabytkami i ochrony zabytków na terenie powiatu mińskiego w latach 2019-2022.

I. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami

1.1 Uwarunkowania prawne na poziomie międzynarodowym

W prawie międzynarodowym zagadnienia związane z wykonywaniem zadań w zakresie ochrony zabytków oraz opieką nad zabytkami regulują, m.in.:

- a) Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, Paryż, 17 października 2003 r., wejście w życie w Polsce – 16 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011 r., nr 172, poz. 1018),
- b) Europejska Konwencja Kulturalna, Paryż, 19 grudnia 1954 r. wejście w życie w Polsce - 16 października 1989 r. (Dz. U. z 1990 r., nr 8, poz. 44),
- c) Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, Haga, 14 maja 1954 r., wejście w życie w Polsce – 6 sierpnia 1956 r. (Dz. U. z 1957 r., nr 46, poz. 212),
- d) Drugi Protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, Haga, 26 marca 1999 r., wejście w życie w Polsce - 3 kwietnia 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 248),
- e) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, Paryż, 16 listopada 1972 r., wejście w życie w Polsce - 29 września 1976 r., (Dz.U. z 1976 r, nr 32, poz. 190),
- f) Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego, La Valleta, 16 stycznia 1992 r., wejście w życie w Polsce - 31 lipca 1996 r. (Dz. U. z 1996 r. nr 120, poz. 564)
- g) Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych, Wenecja, 25-31 maja 1964 r.

1.2 Uwarunkowania prawne na poziomie krajowym

Zgodnie z art. 5 i 6 Konstytucji „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego” oraz „stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

W polskim prawie zagadnienia związane z wykonywaniem zadań w zakresie ochrony zabytków oraz opieką nad zabytkami regulują, m.in.:

ustawy:

- a) ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2017 r. poz. 2187 ze zm.),
- b) ustawa z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz.U. z 2017 r. poz. 1086),
- c) ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 2018 r. poz. 720 ze zm.),
- d) ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018 r., poz. 574),
- e) Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018 r., poz. 217 ze zm.),
- f) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862 ze zm.),
- g) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.),
- h) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1868 ze zm.),
- i) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r. poz. 121 ze zm.),
- j) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2017 r., poz. 1332 ze zm.),
- k) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1073 ze zm.),
- l) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2017 r., poz. 519 ze zm.),
- m) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r., poz. 142 ze zm.),
- n) ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 ze zm.),
- o) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2017 poz. 1405 ze zm.).

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

rozporządzenia:

- a) rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. nr 212, poz. 2153),
- b) rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. z 2004, nr 75, poz. 706),
- c) rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. nr 30, poz. 259),
- d) rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. nr 113, poz. 661),
- e) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (DZ. U. z 2017 r., poz. 928),
- f) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 grudnia 2007 r. w sprawie ksiąg ewidencyjnych prowadzonych przez podmioty gospodarcze wyspecjalizowane w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (DZ. U. z 2017 r., poz. 2249),
- g) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2017 r., poz. 1265 ze zm.),
- h) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2017 r., poz. 1674),
- i) rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. nr 71, poz. 650),

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- j) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. nr 89, poz. 510),
- k) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2004 r., Nr 124, poz. 1304 ze zm.).

II. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego w powiecie

Niniejszy program powstał w relacji do dokumentów o zasięgu ogólnokrajowym, wojewódzkim oraz lokalnym, m.in.:

2.1 na poziomie krajowym

- a) **Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030** (Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, zawierającej wizję przestrzennego zagospodarowania Polski do 2030 r., w szczególności w relacji do elementu 3.2.3 o treści: „Polska przestrzeń, zachowując bogactwo walorów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego jest rozpoznawalna”. Wizja ta zakłada m.in., że „dziedzictwo kulturowe ziem Polskich jest eksponowane i promowane, dzięki czemu wzrosła rozpoznawalność i atrakcyjność polskiej przestrzeni. Dbłość o obiekty dziedzictwa kulturowego i spuściznę dawnych mieszkańców ziem Polskich, wspierając zachowanie tradycji lokalnych, sprzyja rozwojowi turystyki i wspomaga proces identyfikacji tożsamości kulturowej migrantów. W regionalnych systemach obiektów rekreacyjnych funkcjonują nowe rodzaje parków wykorzystujących specyficzne cechy krajobrazu regionów i unikatowych zasobów naturalnych, podkreślane przez celowe kształtowanie walorów promujących kulturę regionalną i aktywny wypoczynek”.
- b) **Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)**, przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Cele strategii realizują założenia nowego modelu rozwoju państwa, społecznie i terytorialnie zrównoważonego, opartego o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Strategia zakłada, m.in działania w zakresie:

- wzmacniania potencjału instytucji kultury o szczególnym znaczeniu – wspieranie instytucji kultury, których wieloletnia działalność i tradycja mają szczególne znaczenie dla celów polityki państwa w obszarze kultury i których dorobek jest ważnym elementem budowania tożsamości kulturowej Polaków oraz narzędziem promocji Polski w świecie,
- wypracowania systemu wspierania rozwoju sektorów kreatywnych – stworzenie warunków dla rozwoju sektorów kreatywnych w Polsce, które wpłyną na rozwój całego ekosystemu wspierania kultury,
- ochrony i promocji dziedzictwa narodowego - wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmacniania kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO),
- wzmacniania tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacji „białych plam” w dostępie do kultury.

c) Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, opracowane przez Radę Ochrony Zabytków, są ważnym dokumentem, związanym z ochroną zabytków w Polsce. W dokumencie zapisano między innymi: „Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia. (...) Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem ważnym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki”. W opracowaniu zostały zawarte cele i zadania dla Programu Krajowego. Stwierdzono, że „celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce”. Za istotne, uznano przypomnienie podstawowych zasad konserwatorskich porządkujących sferę ochrony zabytków, które dotyczą konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, pracowników budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

d) Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2018–2021

Głównym celem projektu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2018-2021 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, który w okresie 4 lat realizowany będzie we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej poprzez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania, tj.:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

1. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym,
2. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym,

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”, podzielony na kierunki działania:

1. merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami,
2. podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego,

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”, podzielony na kierunki działania:

1. upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości,
2. tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

e) **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020**, przyjęta uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. zakłada cel główny, którym jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno - gospodarczym Polski. Z punktu widzenia ochrony zabytków najistotniejsze są cele szczegółowe 3 – usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy i 4 – rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego. W ramach celu szczegółowego 4 realizowane będą dwa priorytety:

- 4.1 Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej, który obejmie działania polegające na tworzeniu warunków do wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, ochronie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego i krajobrazu oraz digitalizacji, cyfrowej rekonstrukcji i udostępnianiu dóbr kultury.
- 4.2 Wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno – gospodarczym, w którym kierunki działań obejmą rozwijanie współpracy między instytucjami kultury, oświaty, nauki i organizacjami społecznymi oraz podmiotami prywatnymi, rozwój infrastruktury kultury i zwiększenie efektywności działania instytucji kultury

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

i państwowych jednostek budżetowych działających w obszarze kultury, rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego oraz wspieranie przedsiębiorczości w kulturze, rozwój kształcenia artystycznego i systemu wspierania talentów, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

2.2. na poziomie wojewódzkim

- a) **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030**, stanowiąca załącznik do uchwały nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r., gdzie wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia ujęte jest jako jeden z ramowych celów strategicznych.
- b) **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego**, przyjęty uchwałą nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r. Plan przyjmuje ustrojową zasadę zrównoważonego rozwoju województwa, rozumianego jako taki rozwój społeczno – gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania podstawowych potrzeb zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. W oparciu o wymienioną zasadę sformułowano model struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa oraz dziewięć polityk przestrzennych, z których najistotniejszymi, z punktu widzenia ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, są:
- **polityka rozwoju i modernizacji obszarów wiejskich** - zakłada, m.in. wykorzystanie potencjału kulturowego w postaci działań polegających na: objęciu ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej, w tym układów ruralistycznych, rewitalizacji wsi poprzez inwestycje związane z ochroną zabytkowej i charakterystycznej dla poszczególnych regionów architektury, utrzymywaniu unikalnych tradycji wiejskich występujących w regionach etnograficznych, w tym wspieraniu imprez folklorystycznych, twórców ludowych oraz producentów wyrobów tradycyjnych, wykorzystaniu wartości kulturowych wsi do rozwoju turystyki, w tym agroturystyki, promowaniu regionalnych produktów turystycznych,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- **polityka kształtowania i ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska**, która poza poprawą standardów środowiska przyrodniczego, zmierza do stworzenia ciągłości przestrzennej systemu obszarów o cennych wartościach przyrodniczych oraz zapewnienia pomiędzy nimi powiązań ekologicznych, co związane jest z kompetencjami samorządu województwa w zakresie tworzenia form ochrony przyrody (parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w powiązaniu z innymi formami ochrony przyrody) i polegać będzie na weryfikacji i kształtowaniu obszarów ochrony zasobów i walorów przyrodniczych,
- **zintegrowana polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej**, która w układzie przestrzennym ma charakter pasmowy (pasma przyrodniczo-kulturowe) i ustala:
 - **zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego**, m.in. przez ochronę i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych, a zwłaszcza architektury drewnianej, dworskiej, przemysłowej, obiektów budownictwa obronnego, eksponowanie w strukturze przestrzennej najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu, ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi poprzez ochronę panoram i eksponowanie w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych oraz kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca, rewitalizację i zabezpieczanie układów ruralistycznych, ochronę dziedzictwa archeologicznego, ochronę miejsc związanych z walkami narodowo – wyzwolenческими, ochronę i rozbudowę muzeów, zachowanie różnorodności kulturowej regionu: pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego, identyfikację oraz rozwój tradycyjnych form działalności gospodarczej, upowszechnianie „ginących zawodów”, ochronę miejsc kultu religijnego, popularyzację i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa, w tym wprowadzanie nowych form zwiedzania zabytków, wykorzystanie nowych technologii, identyfikację dóbr kultury o charakterze ponadlokalnym i ich ochronę poprzez ustalenia planów miejscowych,
 - **umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego** poprzez m.in. wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo – architektonicznych dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej, stymulowanie wykorzystania dziedzictwa kulturowego w obszarze przemysłów

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

kultury i czasu wolnego, zwłaszcza produktów turystyki kulturowej, kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o tradycje historyczne, w tym kultury i sztuki ludowej, tradycje ziemiańskie, tradycje rycerskie, religijne, tworzenie szlaków kulturowych wielkich artystów (znanych osobistości) Mazowsza, np. malarzy, rzeźbiarzy, pisarzy, adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych, zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych, tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (tradycji historycznych, śladów osadnictwa, dziedzictwa kultury ludowej) dla rozwoju produktów turystyki kulturowej,

- **kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego** poprzez m.in. stymulowanie partycypacji społecznej w podejmowaniu działań dotyczących zarządzania dziedzictwem kulturowym i służących ochronie obiektów zabytkowych oraz promowanie najlepszych przykładów takich działań, propagowanie korzyści płynących z dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz zachowania typowych dla regionu form budownictwa tradycyjnego, wspieranie działalności stowarzyszeń działających w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

— **polityka wzrostu atrakcyjności turystycznej województwa** oparta jest m.in. o następujące ustalenia:

- **dla obszarów predysponowanych do rozwoju turystyki kulturowej** w oparciu o walory kulturowe miejscowości, miejsca martyrologii, kultywowania tradycji folklorystycznych, miejsca związane z życiem i działalnością wybitnych postaci plan ustala podniesienie ekspozycyjności i wykorzystania na cele turystyczne obiektów zabytkowych, w tym obiektów przemysłowych, rozwój i modernizację bazy noclegowej, przede wszystkim klasy turystycznej oraz bazy gastronomicznej nawiązującej do regionalnych tradycji kulinarnych, oznakowanie obiektów zabytkowych i dróg dojazdowych do nich, rozwój infrastruktury dla plenerowych imprez kulturalnych, w tym amfiteatrów i estrad sezonowych, budowę parkingów z niezbędną infrastrukturą,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- **dla obszarów predysponowanych do rozwoju turystyki wypoczynkowej** plan ustala: rozwój i modernizację bazy noclegowej i gastronomicznej, budowę i modernizację infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, zwiększenie ilości bazy noclegowej turystyki wiejskiej, w tym agroturystycznej o wysokim standardzie, uporządkowanie istniejących terenów zabudowy letniskowej, ograniczanie tworzenia nowych kompleksów zabudowy letniskowej na rzecz adaptowania istniejących gospodarstw wiejskich na cele wypoczynkowe, poprawę stanu środowiska naturalnego,
- **dla obszarów predysponowanych do turystyki przyrodniczej i kwalifikowanej** plan ustala m.in. uporządkowanie istniejącej sieci szlaków turystycznych oraz ścieżek przyrodniczo edukacyjnych, wyznaczanie i urządzanie nowych szlaków i ścieżek, budowę miejsc postojowych wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę oraz platform widokowych, budowę mostów i przepraw promowych, rozwój zagospodarowania turystycznego zbiorników wodnych, budowę i modernizację urządzeń sportowo – rekreacyjnych,
- **dla obszarów mających uwarunkowania do rozwoju turystyki zdrowotnej** ustala się, m.in. budowę i rozwój ośrodków rekreacyjno – leczniczych, budowę infrastruktury rekreacyjno – sportowej, dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

c) **Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020**, finansowany z dwóch funduszy europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Program zawiera 11 osi priorytetowych, z których szczególne znaczenie dla realizacji działań w zakresie zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulturowego mają:

- **Oś priorytetowa I. Wzrost e – potencjału Mazowsza**, gdzie priorytetem inwestycyjnym jest wzmocnienie zastosowań technologii informacyjnych i komunikacyjnych, między innymi dla e-kultury poprzez stworzenie w województwie zintegrowanego systemu informacji w postaci regionalnej platformy integracyjnej, a także, w ramach poprawy dostępu do zasobów kultury, planowane jest wsparcie informatyzacji bibliotek celem świadczenia e- usług dla obywateli,

- **Oś priorytetowa V. Gospodarka przyjazna środowisku**, gdzie jednym z priorytetów inwestycyjnych jest zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, a celem szczegółowym tego priorytetu - zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu. W ramach tego celu realizowane będą, w szczególności, następujące typy projektów:
 - **wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych** – wspierane są zadania związane z adaptacją i modernizacją obiektów, przedsięwzięcia mające na celu ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem krajobrazowym, prace renowacyjne i modernizacyjne umożliwiające zachowanie dotychczasowych funkcji obiektów, a także służące nadaniu im nowych funkcji użytkowych, przy czym priorytetowo traktowane są działania stanowiące element szerszej oferty turystycznej w regionie,
 - **poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie** – wsparcie obejmuje inwestycje dotyczące infrastruktury służącej działalności kulturalnej, zachowaniu dziedzictwa i zwiększeniu dostępności do jego zasobów, prace modernizacyjne i renowacyjne zachowania instytucji kultury, w przypadku, gdy prace te stanowią część dostosowania budynku do nowych funkcji kulturowych, a także projekty mające na celu zapewnienie wysokiej jakości trwałego wyposażenia oraz odpowiedniego zabezpieczenia zbiorów instytucji, w tym również ich digitalizację.
- **Oś priorytetowa VI. Jakość życia**, której dwa priorytety są szczególnie istotne dla zadań związanych z zachowaniem i wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego:
 - **inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną**, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych,
 - **wspieranie rewitalizacji** fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

2.3. na poziomie powiatowym

a) **Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014 – 2020**, opracowana i wdrażana przez Lokalną Grupę Działania Ziemi Mińskiej. Członkami LGD jest obecnie 13 samorządów lokalnych, tj. Powiat Miński oraz gminy Ceglów, Dębe Wielkie, Dobrze, Halinów, Jakubów, Kałuszyn, Latowicz, Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Siennica, Stanisławów i Sulejówek. Strategia LGD Ziemi Mińskiej jest strategią jednofunduszkową, czyli współfinansowaną z jednego funduszu – Europejskiej Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Strategia zawiera dwa cele ogólne: 1 – konkurencyjność gospodarki i tworzenie miejsc pracy oraz 2 – wysoka jakość życia wzmacniająca związek mieszkańców z miejscem zamieszkania, w którym przewidziane są działania na rzecz zachowania zasobów i tradycji kulturowych. Działania te obejmują kultywowanie oraz rozwój dziedzictwa lokalnego regionu, w tym zwłaszcza w zakresie zachowania obrzędów, tradycji, ginących zawodów, itp. oraz troski o elementy dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej. W ramach wsparcia możliwa jest przebudowa, odbudowa, renowacja, restauracja albo remont połączony z modernizacją lub oznakowanie obiektów stanowiących dziedzictwo lokalne, np. pomniki, kapliczki, obiekty zabytkowe, a także zagospodarowanie terenu przyległego do obiektów stanowiących dziedzictwo lokalne. Możliwa jest przebudowa, remont połączony z modernizacją lub wyposażenie istniejących muzeów, izb pamięci lub innych obiektów pełniących ich funkcję, poprawa ekspozycji zgromadzonych zbiorów dziedzictwa lokalnego, wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt.

Możliwe są również działania z zakresu kultywowania miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów, języka regionalnego, gwary, tradycyjnych zawodów, rzemiosła, np. warsztaty z zachowania lokalnego dziedzictwa, zakup instrumentów, strojów itp.

Przedsięwzięcie jest kierowane także do osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy (zidentyfikowanych przez LGD Ziemi Mińskiej) tj. realizowana jest aktywizacja społeczno-zawodowa, w tym szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe, doradztwo z zakresu tworzenia i wdrażania społecznych projektów nakierowanych na kultywowanie wartości dziedzictwa lokalnego, działania edukacyjne zwiększające więzi lokalne mieszkańców. Realizowane są również przedsięwzięcia z zakresu promocji, współpracy i aktywizacji w postaci dwóch projektów: krajowego i międzynarodowego. Projekt krajowy zakłada inwentaryzację lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych, wytyczenie i oznakowanie tematycznych szlaków turystycznych,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

opracowanie elektronicznego przewodnika na telefony komórkowe, połączonego ze stroną internetową, wydanie przewodnika i map turystycznych obszaru oraz wirtualnego przewodnika, zakłada także stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości przez zaangażowanie w projekt podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług turystycznych. Projekt międzynarodowy zakłada szkolenie z zakresu produktów lokalnych, wyjazd studyjny w celu poznania dobrych praktyk na terenie Hiszpanii, stworzenie szlaku kulinarnego, promocję produktów lokalnych oraz obszarów partnerskich LGD, podobnie jak w projekcie krajowym, zakłada się zaangażowanie podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług turystycznych.

2.4. na poziomie gminnym

Wg stanu na kwiecień 2018 r. w powiecie mińskim ochronę zabytków na poziomie gmin zapewniają: gminne ewidencje zabytków, gminne programy opieki nad zabytkami oraz inne dokumenty o charakterze planistycznym, w tym: studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Wg stanu na dzień 1 kwietnia 2018 r. tylko jedna gmina w powiecie mińskim posiada aktualny program opieki nad zabytkami.

GMINA CEGŁÓW

Gmina posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą XLI/204/10 Rady Gminy Cegłów z dnia 21 października 2010 r. zmienione uchwałami XLII/349/14 z dnia 27 marca 2014 r. oraz XI/90/15 z dnia 27 sierpnia 2015 r. Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego objęta jest miejscowość Cegłów.

GMINA DĘBE WIELKIE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało przyjęte uchwałą Nr XLIII/211/2009 Rady Gminy Dębe Wielkie z dnia 29 grudnia 2009 r., zmienioną uchwałami: nr XLIX/249/2010 z dnia 27 maja 2010 r. i Nr SR.XLIV.0007.333.2014 z dnia 27 marca 2014 r. i zarządzeniem zastępczym Wojewody Mazowieckiego Nr WNP-II.742.114.2017 z dnia 20 lutego 2018 r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dębe Wielkie.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Na terenie gminy obowiązuje 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dotyczących części miejscowości Dębe Wielkie, części miejscowości Kąty Goździejewskie oraz pod linię 400 kV dla części wsi: Kąty Goździejewskie, Walercin, Gorzanka.

GMINA DOBRE

Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Dobre do 2020 roku przyjęta została uchwałą nr XI/60/07 Rady Gminy w Dobrem z dnia 29 listopada 2007 r. Gmina posiada również aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwała nr XXXI/276/14 Rady Gminy Dobre z dnia 30 maja 2014r.), zmienione zarządzeniem zastępczym Wojewody Mazowieckiego z dnia 29 grudnia 2016r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobre. Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęte są części miejscowości: Dobre, Świdrów, Jaczewek, Rynia, Wólka Kobylańska, Osęczyzna, Makówiec Duży, Makówiec Mały, Drop, Zdrojówki oraz planem dla miejscowości: Dobre, Rudzienko, Rudno, przeznaczonej pod zakład ceramiki budowlanej oraz do powierzchniowej eksploatacji surowców.

GMINA I MIASTO HALINÓW

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Halinów przyjęta uchwałą nr XIX/202/04 Rady Miejskiej w Halinowie z dnia 28 maja 2004 r. zaktualizowana została zarządzeniem nr 22.2016 Burmistrza Halinowa z dnia 8 lutego 2016 r. i obejmuje okres do 2025 r. Przyjęty został także program rewitalizacji Gminy Halinów na lata 2016-2023 (uchwała nr XXXIII.296.2017 z dnia 1 czerwca 2017 r.). Obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwała nr XXXVIII/333/10 z dnia 11 marca 2010 r.), a także miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla 23 miejscowości na terenie Gminy. Gmina posiada aktualny program opieki nad zabytkami.

GMINA JAKUBÓW

Strategia Rozwoju Gminy Jakubów na lata 2014 – 2024 została przyjęta uchwałą nr XLIII/258/2014 Rady Gminy Jakubów z dnia 9 września 2014 r. i zmieniona uchwałą nr XLIV/262/2014 z dnia 27 października 2014 r. Funkcjonuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jakubów, przyjęte uchwałą nr XXXII/191/2013 Rady Gminy Jakubów z dnia 9 września 2013 r. Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęto wsi: Jędrzejów Nowy i Jędrzejów Stary, część wsi Mistów oraz części wsi: Ludwinów, Tymoteuszew i Wola Polska.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

GMINA I MIASTO KAŁUSZYN

Strategia rozwoju Gminy Kałuszyn do 2020 roku została przyjęta uchwałą nr XXI/116/05 Rady Miejskiej w Kałuszyń z dnia 26 lutego 2005 r. Obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i Gminy Kałuszyn, przyjęte uchwałą nr XVI/105/2012 Rady Miejskiej w Kałuszyń z dnia 24 października 2012 r. Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęte są dwa obszary miasta Kałuszyn.

GMINA LATOWICZ

Gmina posiada strategię rozwoju na lata 2015-2025, przyjętą uchwałą nr XI/78/15 Rady Gminy Latowicz z dnia 30 grudnia 2015 r. Studium zagospodarowania przestrzennego zostało przyjęte uchwałą nr XIII/76/99 Rady Gminy w Latowiczu z dnia 30 grudnia 1999 r. Nie ma aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego.

MIASTO MIŃSK MAZOWIECKI

Strategia Rozwoju Miasta Mińsk Mazowiecki do roku 2025 przyjęta została uchwałą nr XI.118.2015 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki z dnia 30 listopada 2015 r. Obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mińsk Mazowiecki przyjęte uchwałą nr XLIV/422/14 Rady Miasta z dnia 22 września 2014 r. Przyjęty w 2004 r. plan zagospodarowania przestrzennego był wielokrotnie nowelizowany, po raz ostatni w 2014 r.

GMINA MIŃSK MAZOWIECKI

Uchwałą nr XXIII/99/15 z dnia 17 grudnia 2015 r. przyjęto strategię rozwoju Gminy na lata 2015-2025. Obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą nr XXVI/141/09 z dnia 12.08.2009 r. Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w całości lub częściowo objęte są 43 miejscowości na terenie Gminy.

GMINA I MIASTO MROZY

Strategia Rozwoju Gminy Mrozy na lata 2015-2021 została przyjęta uchwałą nr XV/180/2016 Rady Miejskiej w Mrozach z dnia 29 lutego 2016 r. Gmina posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą nr XXII/180/01 z dnia 21 marca 2001 r. i zmienione uchwałą nr XVI/155/2012 z dnia 8 maja 2012 r. Funkcjonują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, odrębny dla sołectw: Mrozy, Kruki, Wola Paprotnia, Gójszcz, Wola Rafałowska, Rudka, Guzów i Jeruzal oraz plan dla pozostałej części gminy oraz miasta Mrozy.

GMINA SIENNICA

Gmina posiada strategię zrównoważonego rozwoju do 2020 r. (uchwała nr XIV/101/08 z dnia 29 maja 2008 r.). Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało przyjęte uchwałą Nr XXXIII.266.2014 z dnia 26 czerwca 2014 r.

Planem zagospodarowania przestrzennego objęty jest teren całej gminy.

GMINA STANISŁAWÓW

Strategia rozwoju gminy na lata 2015-2025 została przyjęta przez Radę Gminy uchwałą nr XIV/80/2016 z dnia 26 stycznia 2016 r. Gmina posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (uchwała nr XIV/76/08 Rady Gminy Stanisławów z dnia 17 marca 2008 r.). Miejscowymi planami zagospodarowania objęte są obszary: części wsi Ładzyń, Pustelnik, Szymankowszczyzna, a także plan dla obszaru pod stację elektroenergetyczną 400 kV Stanisławów oraz istniejące i projektowane linie 400 kV dla części wsi: Wólka Czarnińska, Porąb, Stanisławów.

MIASTO SULEJÓWEK

Miasto posiada strategię zrównoważonego rozwoju na lata 2016-2025, zatwierdzoną uchwałą nr XVI/135/2015 Rady Miasta Sulejówek z dnia 26 listopada 2015 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało przyjęte uchwałą nr XLVI/403/2017 z dnia 23 listopada 2017 r. Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego objęty jest obszar, którego granice stanowi linia o następującym przebiegu: oś ul. Okuniewskiej, zachodnia, północna i wschodnia granica osiedla wojskowego wraz z terenem szkoły, oś ul. Okuniewskiej, oś ul. Gdańskiej, oś ul. Reymonta, oś ul. Krasińskiego, oś ul. 3 Maja, oś ul. Sosnowej, wschodnia granica administracyjna miasta z gminą Halinów, zachodnia granica lasu, oś rowu melioracyjnego, przedłużenie osi ul. Kutrzeby w kierunku południowym, północna granica terenu, na którym obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego północno-zachodniego rejonu Nowej Żurawki, zatwierdzony uchwałą nr 50/VII/03 Rady Miasta Sulejówek z dnia 2 czerwca 2003 r., oś ul. Mariańskiej, wschodnia granica lasu, oś ul. Drobiarskiej, oś ul. Piłsudskiego, oś ul. Wodociągowej, oś ul. Świętojańskiej, oś ul. Wspólnej, zachodnia granica administracyjna miasta Sulejówek z dzielnicą Wesoła m. st. Warszawy.

III. Uwarunkowania wewnętrzne – strategie, programy i plany powiatu

Niniejszy program został opracowany w relacji do następujących dokumentów, obowiązujących w Powiecie Mińskim:

- a) **Strategii Rozwoju Lokalnego Powiatu Mińskiego na lata 2008 – 2020**, przyjętej uchwałą Nr XVI/133/08 z dnia 3 września 2008 r. Elementami wizji rozwoju powiatu mińskiego do roku 2020 są m.in. rozwój turystyki i rekreacji jako istotnego obszaru aktywności powiatu i poszczególnych gmin wchodzących w jego skład, a także rozwój oferty kulturalnej, w tym na obszarach wiejskich i turystyczne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego. Realizacji tych założeń służą, m.in. zadania ujęte w ramach celu strategicznego 2 – poprawa warunków do inwestowania i rozwoju turystyki (cel operacyjny 2 – rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność turystyczną oraz cel operacyjny 3 – promocja oraz rozwój współpracy międzynarodowej), takie jak: współdziałanie przy budowie ścieżek rowerowych w miastach i na terenach wiejskich, oznakowanie szlaków turystycznych, wspieranie rozwoju noclegowej bazy turystycznej, współpraca przy eksponowaniu oferty turystycznej powiatu, wspieranie przekształcania małych tradycyjnych gospodarstw rolnych w gospodarstwa agroturystyczne, poprawa bazy stanowiącej podstawę funkcjonowania lokalnych muzeów i izb gromadzących zbiory, opracowywanie folderów i informatorów turystycznych, wspieranie udziału przedsiębiorstw i instytucji z terenu powiatu w targach i wystawach promocyjnych, organizacja regionalnych imprez kulturalnych, sportowych lub turystycznych. Cel strategiczny 3 – poprawa jakości kapitału ludzkiego i społecznego w ramach celu operacyjnego 2 – rozwój kultury, sportu i aktywności społecznej mieszkańców zakłada, m.in. podejmowanie działań na rzecz remontów obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków, współpracę przy tworzeniu nowych instytucji kultury, tj. muzeów, izb pamięci, centrów kultury, rozwój masowych imprez kulturalnych, wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych.
- b) **Programu Rozwoju Powiatu Mińskiego na lata 2017 – 2020**, przyjętego uchwałą nr XXV/302/17 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 25 października 2017 r. W ramach celu strategicznego „rozwój zasobów ludzkich”, celu operacyjnego „zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej na terenie powiatu mińskiego” Program przewiduje realizację czterech zadań, wśród których znajdują się: upowszechnianie oferty kulturalnej, organizację i współorganizację imprez o zasięgu ponadlokalnym, promocję lokalnych twórców

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

oraz ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego. Z realizacją zadań w zakresie ochrony zabytków wiąże się również cel operacyjny „promocja atrakcyjności turystycznej powiatu”, w ramach którego realizowane będą zadania polegające na współpracy z partnerami społecznymi w tworzeniu tematycznych produktów turystycznych, integrowaniu działań podmiotów, zainteresowanych rozwojem branży turystycznej na terenie powiatu, popularyzowaniu pakietów turystycznych skierowanych do określonych grup docelowych oraz aktywizacji turystycznej młodzieży na terenie powiatu mińskiego.

- c) **Programu ochrony środowiska w powiecie mińskim na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020** przyjętego uchwałą nr XXIII/264/13 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 30 października 2013 r. Nadrzędnym celem działań ekorozwojowych tego programu jest lepsza jakość życia mieszkańców powiatu mińskiego oraz poprawa stanu środowiska w powiecie i ochrona jego zasobów. Realizacja tego celu będzie odbywać się poprzez cztery cele szczegółowe. Jednym z nich jest ochrona zasobów środowiska i krajobrazu, gdzie przewiduje się, m.in. wspieranie inicjatyw na rzecz wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska obszarów cennych przyrodniczo, podejmowanie inicjatyw dotyczących tworzenia obszarów i obiektów chronionych, planowanie inwestycji z zachowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych, motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych terenów, ochronę starodrzewów, parków wiejskich i podworskich oraz skwerów i pomników przyrody.
- d) **Uchwały Nr XXI/245/13 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji z budżetu Powiatu Mińskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków** (Dz. Urz. Woj. Maz z 2013 r., poz. 7595). Polityka przyjęta przez Radę Powiatu zakłada, że dotacja może być udzielona na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, przy zabytku ruchomym lub nieruchomym, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria:
- jest wpisany do rejestru zabytków,
 - znajduje się na obszarze powiatu mińskiego,
 - jest dostępny publicznie,
 - posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe,
 - znajduje się w stanie technicznym wymagającym poprawy.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Na ocenę merytoryczną składa się również ocena: uzasadnienia kosztów realizacji planowanych prac, zaangażowania finansowego podmiotu występującego o dotację oraz pozyskania środków finansowych z innych źródeł. Dotacja może być udzielona na realizację prac w zakresie określonym w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, naukową lub kulturową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% koniecznych nakładów. Łączna wysokość dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, udzielonych przez: Powiat Miński, inne jednostki samorządu terytorialnego, budżet państwa bądź środków uzyskiwanych od sponsorów lub innych źródeł nie może przekroczyć 100% wysokości nakładów koniecznych na wykonanie prac.

e) Rocznych programów współpracy powiatu mińskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2018 r. wśród zadań priorytetowych zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym znalazły się m.in.:

- zadania w zakresie turystyki i krajoznawstwa oraz działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży (organizacja rajdów, szkoleń, kursów i innych imprez popularyzujących turystykę za wyjątkiem wycieczek, obozów i kolonii oraz wspieranie działalności wydawniczej poświęconej atrakcjom turystycznym powiatu mińskiego),
- zadania w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, w tym: wspieranie rozwoju kultury muzycznej w powiecie mińskim (m.in. organizacja koncertów, przeglądów i festiwali muzycznych), organizacja imprez kulturalnych, konkursów, przeglądów i wystaw artystycznych, wspieranie działalności wydawniczej promującej dorobek kulturalny i historię powiatu mińskiego, działania wspomagające artystów amatorów (amatorskie zespoły artystyczne), reprezentujących powiat miński w przeglądach, festiwalach, konkursach o zasięgu wojewódzkim, ogólnopolskim, międzynarodowym,
- zadania w zakresie podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, w tym wspieranie działań mających na celu kultywowanie tradycji narodowej oraz rozwój świadomości obywatelskiej w tym zakresie,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- zadania w zakresie działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, w tym wspieranie działań na rzecz rozwoju współpracy powiatu mińskiego z jednostkami samorządowymi, jednostkami organizacyjnymi lub organizacjami sektora pozarządowego innych państw.
- f) Powiatowego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Mińskiego,** opracowanego przez Wydział Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim. Plan jest na bieżąco aktualizowany. Na podstawie § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych ww. plan opracowuje starosta, plan ten podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze województwa.

IV. Charakterystyka dziedzictwa kulturowego powiatu

4.1 Rys historyczny

Powiat miński położony jest w województwie mazowieckim. Graniczy z pięcioma powiatami: otwockim, garwolińskim, siedleckim, węgrowskim, wołomińskim oraz (na zachodzie) z miastem stołecznym Warszawa. Powiat obejmuje obszar 116 435 ha. W jego granicach znajdują się miasta: Mińsk Mazowiecki i Sulejówek, gminy miejsko-wiejskie Halinów, Kałuszyn i Mrozy oraz gminy wiejskie: Ceglów, Dębe Wielkie, Dobrze, Jakubów, Latowicz, Mińsk Mazowiecki, Siennica, Stanisławów. Liczba ludności powiatu wynosi około 152 tys. osób. Powiat położony jest wzdłuż drogi międzynarodowej Berlin-Warszawa-Moskwa. Przez jego teren przebiega magistrała kolejowa Paryż-Berlin-Warszawa-Moskwa. Sieć drogowa obejmuje ponad 1 800 km, w tym ponad 490 km dróg to drogi powiatowe. Powiat ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną (sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, sieci gazowe, elektroenergetyczne i telefoniczne), która stwarza możliwości dalszego rozwoju przemysłu, handlu, przetwórstwa, rzemiosła i budownictwa, także na terenach wiejskich.

Historia administracji powiatowej na Ziemi Mińskiej rozpoczęła się 16 stycznia 1816 r. od utworzenia obwodu stanisławowskiego obejmującego powiaty: stanisławowski i siennicki z siedzibą w Mińsku Mazowieckim. Wcześniej siedziba władz powiatowych dla terenu stanowiącego dzisiaj powiat miński znajdowała się w Czersku. W roku 1847 r. obwody zmieniono w powiaty. Nazwa „powiat miński” pojawiła się wskutek zmian w strukturze administracyjnej, wprowadzonych na mocy carskiego ukazu w 1866 r. Funkcjonowała jednak zaledwie przez dwa lata, ponieważ w 1868 r. w celu odróżnienia Mińska polskiego od Mińska białoruskiego wprowadzono nazwę „powiat nowomiński”. Powiat obejmował miasta: Mińsk, Karczew, Siennica, Latowicz, Ceglów, Kałuszyn, Kołbiel i Stanisławów oraz gminy: Chrościce, Łaziska, Jakubów, Mińsk, Ładzyń, Dębe Wielkie, Czarna, Janów, Barcząca, Mienia, Siennica, Ruda, Duchnów, Glinianka, Otwock, Stara Wieś, Wielgolas, Dębe Małe, Iwowe, Kuflew, Łukówiec i Wiązowna. W czasie I wojny światowej zarządzeniem generała – gubernatora warszawskiego z dnia 22 marca 1916 r. połączono powiaty nowomiński i radzyński w jeden powiat miński. W 1916 roku zmieniono również nazwę miasta na Mińsk Mazowiecki. W okresie II Rzeczypospolitej siedzibą Starostwa Powiatowego był murowany pałac przy placu J. Kilińskiego z 1853 r. wybudowany wg projektu architekta Henryka Marconiego.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

W dniu wybuchu II wojny światowej powiat składał się z miast: Mińsk Mazowiecki i Kałuszyn, gmin miejskich: Mińsk i Kałuszyn oraz 14 gmin wiejskich: Ceglów, Chróścice (gminy te miały swoją siedzibę w Kałuszyńie), Dębe - z siedzibą w Pustelniku, Glinianka, Iwowe, Jakubów, Jeruzal, Kołbiel, Kuflew - z siedzibą w Woli Rafałowskiej, Latowicz, Rudzienko – z siedzibą w Dobrem, Siennica, Stanisławów i Wielgolas.

Ten przedwojenny podział administracyjny przywrócono w 1945 roku. W 1954 r. nastąpiła likwidacja gmin. Utworzono nieco mniejsze jednostki administracyjne, noszące nazwę gromad. W skład powiatu mińskiego wchodziły 23 gromady: Ceglów, Dębe Wielkie, Dobre, Grodzisk, Groszki Nowe, Iwowe, Jakubów, Jeruzal, Kałuszyn, Kuflew, Latowicz, Ładzyń, Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Pustelnik, Rudzienko k. Dobrego, Rudzienko k. Kołbieli, Siennica, Solki, Stanisławów, Stojadła, Wielgolas i Wiśniew. Gminy przywrócono w 1973 r. W takim kształcie powiat miński przetrwał do 1975 r., do likwidacji powiatowych jednostek administracyjnych i utworzenia 49 województw. Większość ziem dzisiejszego powiatu mińskiego znalazła się w województwie siedleckim. W 1990 r. utworzono rejonowe urzędy administracji państwowej. Urząd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim obejmował miasta Mińsk Mazowiecki i Kałuszyn oraz gminy Ceglów, Dębe Wielkie, Dobre, Jakubów, Kałuszyn, Kołbiel, Latowicz, Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Poświętne, Siennicę, Stanisławów i Strachówkę. Z dniem 1 stycznia 1999 r. w wyniku kolejnej reformy administracyjnej kraju na mapę Polski powrócił Powiat Miński z siedzibą w Mińsku Mazowieckim. Jego obszar tworzą, niezmiennie od prawie dwustu lat, gminy: Ceglów, Dobre, Dębe Wielkie, Jakubów, Kałuszyn, Latowicz, Mrozy, Siennica i Stanisławów. Ponadto w 1999 r. w granicach powiatu znalazła się gmina Halinów oraz miasta Sulejówek i Wesola. Wyłączono z niego natomiast gminy: Kołbiel, Poświętne i Strachówka. W 2001 r. Halinów uzyskał prawa miejskie, a w 2002 r. miasto Wesola zostało wyłączone z granic powiatu, stając się dzielnicą m.st. Warszawy. W 2014 r. prawa miejskie uzyskała miejscowość Mrozy.

4.2 Dziedzictwo kulturowe powiatu

a) Krajobraz kulturowy powiatu

Na obszarze powiatu nie występują tereny objęte tą formą ochrony, nie ma również zidentyfikowanych obszarów, które mogłyby być klasyfikowane jako krajobrazy kultowe.

W 2016 r. miasto Sulejówek podjęło prace nad utworzeniem parku kulturowego o nazwie „Śladami Twórców Niepodległej”, którego obszar będzie obejmował teren tzw. Enklawy Historycznej w Sulejówku z następującymi zabytkami wpisanymi do rejestru: willa „Milusin”, willa „Otrando”, zwana „Drewniakiem”, willa „Bzów”, dworek „Siedziba” oraz obiektami figurującymi w gminnej ewidencji zabytków Sulejówka: willą „Helin”, willą przy ul. Dworcowej 99, willami przy ul. Piłsudskiego 11, 14 i 18, na tym terenie znajdzie się również nowo powstające Muzeum Józefa Piłsudskiego. Forma parku kulturowego zapewni lepszą ochronę Enklawy Historycznej, istniejącej w Sulejówku od 1988 r., wprowadzając zasady i ograniczania, mające na celu ochronę wartości krajobrazu tej części miasta, związanej z początkami Polski Niepodległej.

b) Archeologia

Najstarsze, zbadane w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski, ślady ludzkiej działalności na terenie obecnego powiatu mińskiego, rozpoczynają się w epoce schyłkowego paleolitu, tj. w okresie przed ok. 12 tys. lat p.n.e. Dokumentują kolejno ślady kultur: świderskiej w paleolicie, komornickiej w mezolocie, janisławickiej na przełomie mezolitu i neolitu, kultur ceramiki wstęgowej, pucharów lejkowatych, amfor kulistych, niemeńskiej i ceramiki sznurowej w neolicie, mierzanowickiej i trzcinieckiej w epoce brązu, łużyckiej na przełomie epoki brązu i epoki żelaza (okres halsztacki), pomorskiej w okresie halsztackim, kultury grobów kloszowych na przełomie okresu halsztackiego i lateńskiego, przeworskiej w okresie lateńskim i rzymskim oraz wielbarskiej na przełomie okresu rzymskiego i okresu wędrówki ludów. Po 568 r. n.e. występują ślady kultury słowiańskiej we wczesnym średniowieczu. Wśród około 1700 stanowisk zarejestrowanych w powiecie mińskim, wiek 160 stanowisk określa się na epokę kamienia, 115 – epokę brązu, 120 - epokę żelaza i 190 na wczesne średniowiecze. Wśród ok. 1700 stanowisk są też takie, które datuje się na późne średniowiecze, nowożytność oraz te, których chronologii nie da się jednoznacznie określić.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

PRZYKŁADY NAJSTARSZYCH ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH Z TERENU POWIATU		
PALEOLIT do ok. 12 000 lat p.n.e.	kultura świderska	groty strzał, rylce narzędzie kombinowane oraz drapacze z Marianki (gm. Mińsk Mazowiecki), wióry z krzemienia czekoladowego z terenu miasta Mińsk Mazowiecki , fragment liściaka oraz wiór retuszowany (nóż) z Dębego Wielkiego , rylce klinowy z Brzezina (gm. Halinów), dwa liściaki z Wielgolasu (gm. Latowicz) - są to pozostałości pobytu grup paleolitycznych łowców wędrujących za stadami reniferów, szczególnie duża liczba śladów po obozowiskach i innych znalezisk znajduje się przy ujściu Świdra do Wisły (stąd nazwa tej kultury)
	kultura komornicka	wytwory krzemienne, rdzenie i odpady produkcyjne na stanowisku archeologicznym na wydmy w Brzezina
MEZOLIT do ok. 5 500 lat p.n.e.	kultura janisławicka	skrobacze, drapacze, zbrojniki w Brzezina , rylce i odpady rylcowe w Dębem Małym (gm. Latowicz), wiór retuszowany, mały skrobacz oraz rylcowiec (odpadek z produkcji zbrojników) w Dębem Wielkim , zbrojniki, drapacze, skrobacze i wiórki z Wielgolasu , zbrojnik i drapacz z Dobrego , zbrojniki strzał, skrobacze i wiertniki, liczne odpady krzemienne z Kobierne (gm. Dębe Wielkie) - zarówno zabytki kultury komornickiej, jak i janisławickiej są pozostałościami po ludności, która zakładała bardziej stabilne obozowiska, podstawą jej utrzymania nadal było jednak polowanie i rybołówstwo
	kultura ceramiki wstęgowej	wytwory z krzemienia czekoladowego (nóż, tzw. półtylczak, zestaw rylców i drapaczy), rzadki wiórek z obsydianu (w kolorze specyficznym dla tego surowca w Armenii na Kaukazie) w Brzezina , 2 krzemienne wkładki będące elementami tnącymi sierpa na poligonie w Mińsku Mazowieckim , fragment kamiennej siekiery w Wielgolesie Duchnowskim (gm. Halinów) - są znaleziska potwierdzające stopniowe upowszechnianie się umiejętności uprawy roli i hodowli zwierząt, określane mianem "rewolucji neolitycznej"
NEOLIT do ok. 2 000 lat p.n.e.	kultura pucharów lejkowatych	liczne fragmenty naczyń, wytworów krzemiennych oraz gliniany przęślik do przędzenia wełny na terenie poligonu w Mińsku Mazowieckim , liczne znaleziska, w tym gliniany przęślik, 2 siekiery krzemienne, w tym jedna miniaturka, możliwe, że zabawka, obie wykonane z krzemienia świeciechowskiego i wołyńskiego w Starogrodzie (gm. Siennica), liczne fragmenty naczyń z charakterystycznym zdobieniem w Brzezina . Znaleziska w Mińsku , Starogrodzie i Brzezina wskazują, że nie były to krótkotrwałe obozowiska, ale osady, które miały możliwość utrzymywania kontaktów handlowych
	kultura amfor kulistych	fragmenty naczyń w Brzezina i Budziskach (gm. Halinów), siekiera z krzemienia pasiastego w Starogrodzie - liczba znalezisk z tego okresu jest bardzo niska (6 stanowisk w powiecie)
	kultura ceramiki sznurowej	kamienny topór i krzemienisty nóż z grobu w Waliskach (gm. Latowicz), podobne znaleziska z terenu Sokolnika , Mieni , Cisia , Brzezina , Kędzieraka , Podrudzia , Majdanu , które również mogą być wyposażeniem grobów. Pozostałością po obozowiskach są materiały ze stanowisk w Mariance , Dębem Wielkim , Brzezina , Wielgolesie , znaleziska odzwierciedlają pasterski charakter oraz intensywny napływ na te tereny ludności kultury ceramiki sznurowej

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

EPOKA BRĄZU do ok. 750 lat p.n.e.	kultura niemeńska	niewielka ilość materiału z badań wykopaliskowych podczas budowy obwodnicy w Choszczówce Dębskiej (gm. Dębe Wielkie), a także fragmenty naczyń glinianych i krzemienne odpadki w Budziskach, Cisiu i Mrowiskach (gm. Halinów) - są to ślady ludności kultury niemeńskiej, która kontynuowała tradycje mezolityczne, trwając przez cały neolit aż do wczesnej epoki brązu i funkcjonując obok nowszych kultur
	kultura mierzanowicka	płyta szlifierska i krzemienisty nóż, fragmenty ceramiki z cienkościennych naczyń z Chelstu (gm. Siennica), krzemienne płaszcze, być może sztylet, z Borków (gm. Mrozy), fragment krzemiennego ostrza sierpa ze Starogrodu , fragmenty siekier, skrobacze i odlupki retuszowane (najprawdopodobniej noże) z Marianki , fragmenty ceramiki, płyta szlifierska, fragment siekiery, grociaki do strzał i narzędzia krzemienne, w tym seria przekłuwaczy z Brzezin , są również ślady obecności ludności kultury mierzanowickiej w Kobiermem i Jędrzejniku (gm. Dębe Wielkie). Liczba znalezisk z tego okresu, zwłaszcza ceramiki, jest zbyt mała, żeby powiązać je z funkcjonowaniem osad
	kultura trzciniecka	fragmenty glinianych naczyń z charakterystyczną dla kultury trzcinieckiej ornamentyką w Starogrodzie , w tym niewielki fragment naczynia z małymi otworami - durszlaka, który służył do odcieczania zsiadłego mleka i wyrobu serów, pucharek, fragmenty glinianych naczyń oraz fragment polepy, będący pozostałością po domu ze Zdrojków (gm. Mrozy), łącznie jest 41 stanowisk związanych z kulturą trzciniecką, co może świadczyć o gęstej sieci osadniczej
	kultura łużycka	bardzo duża ilość fragmentów ceramiki, fragmenty narzędzi krzemiennych np. sierpa, ale także wyroby z brązu, brązowe przedmioty znaleziono w Piasecznie (gm. Cegłów), fragment nagolennika brązowego w Bestwinach (gm. Siennica), nagolenniki brązowe w Łukówcu (gm. Mrozy) i Mińsku Mazowieckim . W kontekście ceramiki łużyckiej występuje znalezisko z Dzielnika (gm. Cegłów) w postaci przepalonych kości, z tego okresu mogą również pochodzić gliniane garnki z popiołem ludzkim w Kiczkach (gm. Cegłów), co może odpowiadać upowszechnionemu przez ludność kultury łużyckiej nowemu porządkowi pogrzebowemu w postaci cmentarzysk z glinianymi urnami
EPOKA ŻELAZA	kultura pomorska	2 popielnice, brązowa zapinka krzyżowa, brązowe szczypczyki i szpile kościane z kamiennego grobu skrzynkowego w Sinole (gm. Kałuszyń) - tradycja tego typu grobów zaczęła zanikać w IV w. p. n.e.
	kultura grobów kloszowych	cmentarzysko ok. 100 grobów, w tym kloszowych, popielnicowych i jamowych oraz ślady ognisk związanych z obrzędkiem pogrzebowym w Transborze (gm. Latowicz), ślady cmentarzysk występują również w Strachominie i Redzyńskim (gm. Latowicz) oraz Starej Wsi (obecnie Siennica). W Siennicy znaleziono 3 całe naczynia grobowe oraz 2 rzadkie szpile z nowego materiału - żelaza
	kultura przeworska	ślady pobytu społeczności przeworskiej występują w Oseczyźnie (gm. Dobrze), Kołaczu i Kuflewie, Waliskach, Chelście i Dębem Wielkim , najlepiej rozpoznany stanowiskiem kultury przeworskiej jest cmentarzysko w Kołaczu (gm. Mrozy), materiały tej kultury odnaleziono również na cmentarzysku w Transborze . Z tego okresu pochodzą znalezione monety m.in. z czasów Oktawiana Augusta, Trajana i Filipa z Siennicy , denar Faustyny II z czasów Marka Aureliusza z Cisia , denar z wizerunkiem Marka Aureliusza z Piotrowiny (gm. Kałuszyń), które są śladami kontaktów ze społecznością zamieszkałą wzdłuż szlaku bursztynowego

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

kultura wielbarska	ślady osady kultury wielbarskiej w Wężyczynie , fragment wielbarskiej zapinki brązowej oraz ułamki ceramiki na cmentarzysku w Transborze , wisiorok w kształcie topora z brązu oraz paciorek z bursztynu w Redzyńskim , ślady kultury przeworskiej i wielbarskiej zanikają na ziemiach Polskich w 1 poł. V stulecia
Słowianie	umocnienia obronne z XI w. w Grodzisku (gm. Mrozy), Strachominie , Łatowiczu , Starogrodzie , prawdopodobnie w Kuflewie . Na stanowisku w Grodzisku odkryto fragmenty ceramiki, kości zwierzęce, węgle drzewne, ułamki naczyń znaleziono również u podnóża grodu, co może świadczyć o istnieniu osady przygodowej. Liczne stanowiska o charakterze osadniczym z XI – XIII w. z okolic Kuflewa , Małej Wsi (gm. Mrozy), Walisk , Choszczówki Dębskiej , Długiej Szlacheckiej , cmentarzyska m.in. w Dębem Wielkim , w Starogrodzie

c) Osadnictwo, założenia urbanistyczne i ruralistyczne

Duże zalesienie powiatu mińskiego długo nie sprzyjało kolonizacji. Położenie na leśnych terenach potwierdzają nazwy miejscowości w wielu gminach powiatu (np. Dębe Wielkie i Dębe Małe, Dębowce, Dąbrowa, Borki, Lasomin, Wielgolas). Miejscowości rozwijały się w powiązaniu ze szlakami handlowymi (np. szlak Czersk – Liw, który biegł przez teren obecnych gmin Sulejówek, Halinów, Stanisławów i Dobre) lub w dolinach rzek (m.in. nad Świdrem i Mienią w południowej i centralnej części powiatu). Ważnym momentem dla historii osadnictwa, także w powiecie mińskim, jest wiek XIII, kiedy rozpoczął się proces przekształcania grodów i osad w organizmy miejskie. Duża liczba lokacji nowych ośrodków miejskich na terenie naszego powiatu (11 miast, w tym 10 historycznych i 1 istniejące do dziś) nastąpiła w XVI w., tj. w czasie inkorporacji Mazowsza do Korony Polskiej. W okresie od XI do XVI wieku potwierdzone jest funkcjonowanie na terenie powiatu mińskiego około 200 miejscowości, z których większość istnieje do dnia dzisiejszego, nieznaczna część przestała istnieć lub została wchłonięta przez inne miejscowości.

DAWNE MIASTA POWIATU MIŃSKIEGO	
NAZWA MIASTA	OKRES POSIADANIA PRAW MIEJSKICH
Łatowicz	1423 – 1870
Stanisławów	1523 – 1870
Janowo – Siennica	1526 – 1870
Kuflew	1526 – ok. 1800
Dobre	1530 – 1852
Okuniew	1538 – 1870
Nowe Dobre	przed 1563 – II poł. XVI w.
Jeruzal – Żeliszew	1533 – ok. 1820
Sendomierz	1549 – 1695
Cegłów	1618 – 1870

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Miasto Mińsk Mazowiecki, z utrzymanymi nieprzerwanie od 1421 r. prawami miejskimi jest najstarszym miastem powiatu. Pozostałe ze współcześnie istniejących miast prawa miejskie otrzymały: Kałuszyn – ok. 1662 r., Sulejówek – 1962 r., Halinów – 2001 r., Mrozy – 2014 r.

Miasta aż do końca XVIII wieku zakładano na prawie magdeburskim, którego główną cechą było wytyczenie kwadratowego lub prostokątnego rynku w środku osady, z mniej więcej regularną siecią ulic przecinających się pod kątem prostym. Duża część lokacji odbywała się na obszarze i w pobliżu już istniejących wczesnośredniowiecznych osad. Do lokacji powszechnie stosowana była także odmiana prawa magdeburskiego – prawo chełmińskie. Przed XX wiekiem na terenie powiatu mińskiego w różnych okresach funkcjonowało dwanaście miast, z których dwa były książęco-królewskie: Latowicz i Stanisławów, pozostałe stanowiły własność szlachecką. Dwa z nich: Jeruzal i Okuniew lokowano na prawie magdeburskim, rodzaj prawa miejskiego Ceglów i Kałuszyna nie jest do końca zbadany, pozostałe ośrodki lokowano na prawie chełmińskim.

W części tych miejscowości zachowały się miejskie układy przestrzenne, do rejestru zabytków wpisany jest już kościół z rynkiem i pierzejami w Latowiczu oraz dawny zajazd i układ urbanistyczny Stanisławowa. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego wśród układów urbanistycznych proponowanych do objęcia prawną ochroną znajduje się Ceglów i Okuniew. W gminie Dobry historyczny układ urbanistyczny wpisany jest do gminnej ewidencji zabytków. W Mińsku Mazowieckim zachowane są ślady dawnych rynków dwóch połączonych miast (Mińska i Sandomierza).

NAJSTARSZE (ISTNIEJĄCE WSPÓŁCZEŚNIE) WSIE W POWIECIE MIŃSKIM BEZ MIEJSCOWOŚCI, W KTÓRYCH LOKOWANO HISTORYCZNE LUB WSPÓŁCZESNE MIASTA	
NAZWA WSI	DATA PIERWSZEGO WYSTĄPIENIA W DOKUMENTACH
Dambe (dziś Dębe Małe w gm. Latowicz lub Dębe Wielkie w gm. Dębe Wielkie)	1220
Dambe (dziś Dębe Wielkie w gm. Dębe Wielkie)	1416 lub 1220
Kaczkowo (dziś Kiczki w gm. Ceglów)	1368
Piaseczno (gm. Ceglów)	1414
Wola Ossowieńska, Nowe Ossówno (dziś Nowa Wieś w gm. Dobry)	1457
Długa (dziś Długa Szlachecka w gm. Halinów)	1407
Długa (dziś Długa Kościelna w gm. Halinów)	1445

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Szczytno (dziś Szczytnik w gm. Jakubów)	1313
Wiśniewo (dziś Wiśniew w gm. Jakubów)	1442
Przytoka (gm. Kałuszyn)	1469
Wymyśle i Dąbrówka (gm. Latowicz)	1410
Stojadła, Barcząca, Zamienie, Osiny, Niedziałka Stara (gm. Mińsk Mazowiecki)	1471
Goździec (dziś Gójszcz w gm. Mrozy)	1374
Jeziorko (dziś Topór w gm. Mrozy)	1435
Starogród (gm. Siennica)	1408
Łęka (gm. Stanisławów)	1445
Pustelnik (gm. Stanisławów)	1465

Układy przestrzenne wsi w powiecie mińskim typowe są dla terenu Mazowsza, z budynkami stawianymi wzdłuż boków siedliska, które miało kształt kwadratu lub prostokąta, dom stawiano dłuższym bokiem przy drodze. Poza domem w siedlisku najczęściej znajdowała się stodoła, obora, chlew, rzadziej spichrze, wozownie czy kurniki. Stodoły, z uwagi na pożary, często stawiano także z dala od siedlisk. Obok zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej we wsiach znajdowały się także tereny upraw, tereny usług, np. place, rynki, bardzo typowe były elementy sakralne w postaci kapliczek i krzyży, zwłaszcza krzyże rozstajne. Przykładami zachowanych układów ruralistycznych są chronione w gminie Dobre wsie – ulicówki: Czarnogłów i Młęcin.

d) Budownictwo

W przeszłości na terenie powiatu zdecydowanie dominowało budownictwo drewniane, jeszcze na początku XX wieku ponad 90% obiektów zarówno w miastach, jak i na wsiach, było wykonanych z drewna. Drewniana była również większość obiektów sakralnych i przemysłowych (przeważnie młyny). W ciągu XX wieku architektura drewniana stopniowo zanikała i obecnie jest słabo reprezentowana. Cennymi obiektami, które przetrwały do dziś są, m.in. kościoły katolickie w Jeruzalu i w Kiczkach, drewniana kaplica mariawicka w Kamionce, dzwonnice w Długiej Kościelnej, Stanisławowie, Jeruzalu. W Kiczkach, Woli Polskiej i w Latowiczu (obiekt z 1839 r.) zachowały się drewniane młyny, w Makówcu Małym - młyn wodny murowany. Na początku XX wieku w zachodniej części powiatu (teren Sulejówka), ale także wzdłuż linii kolejowej (np. Ceglów i Mrozy) pojawiły się tereny letniskowe dla mieszkańców Warszawy, w związku z czym można tam zaobserwować typ budownictwa w postaci domów letniskowych i willi otoczonych ogrodami. W 1938 r. w Mrozach było ok. 100 domów letniskowych. Drewniane wille miejskie można było znaleźć w Mińsku Mazowieckim.

e) Zabytkowe układy drożne

Rozwój i zmniejszanie się znaczenia miejscowości w powiecie mińskim są silnie powiązane ze szlakami komunikacyjnymi, zarówno historycznymi, jak i tymi, które funkcjonują współcześnie. Najważniejszym historycznym szlakiem biegnącym przez powiat jest dawny szlak handlowy Czersk – Liw, który był także szlakiem międzynarodowym, łączącym Warszawę z Wilnem (Wielki Gościńiec Litewski). Znaczenie tego szlaku spadło w związku z budową w 1866 r. linii kolejowej Warszawa – Brześć. Do rejestru zabytków wpisane są niektóre obiekty związane z tą linią kolejową: dworzec „Dębe Wielkie” w Aleksandrówce i dawny dworzec w Sulejówku, trwa procedura wpisu dróżniczówki w Skrudzie (gm. Mrozy), a w gminnej ewidencji gminy Mrozy ujęty jest zespół dworca w Mrozach.

f) Założenia rezydencjonalne i folwarczne

Na terenie powiatu mińskiego znajduje się prawie 40 zespołów dworskich, folwarcznych, dworów, pałaców, willi, kamienic oraz pozostałości takich obiektów w postaci, np. parków, wpisanych do rejestru zabytków. Część z nich znajduje się w rękach prywatnych właścicieli, inne zmieniły swoje przeznaczenie, stając się obiektami użyteczności publicznej. Kilka obiektów tego typu można również znaleźć poza rejestrem, w gminnych ewidencjach zabytków.

Przykładem zmiany przeznaczenia obiektu jest zespół dworski w Kątach, który obecnie stanowi własność powiatu mińskiego i służy jako dom pomocy społecznej. Położony na terenie parku ze stawem i zabytkowymi drzewami, dwór jest parterowy z dwukondygnacyjnym wschodnim skrzydłem. Budynek w dawnym zespole dworskim w Halinowie, chroniony wpisem do ewidencji zabytków, służy jako dom kultury. Duża ilość zabytkowych budynków przekształconych w instytucje użyteczności publicznej znajduje się w mieście Mińsk Mazowiecki. Dom kultury zlokalizowany jest w jednym z największych pałaców powiatu mińskiego – pałacu Dernałowiczów w Mińsku Mazowieckim, a położony niedaleko niego tzw. pałac Marconiego z połowy XIX w. służy jako stacja sanitarno – epidemiologiczna. Do rejestru zabytków w mieście Mińsk Mazowiecki wpisana jest również willa J. Huberta, w której dziś znajduje się muzeum, a także willa z 1922 r. będąca obecnie Wojskową Komendą Uzupelnień. Muzeum urządzone zostało również w dawnym domu marszałka Józefa Piłsudskiego – willi Milusin w Sulejówku. W zabytkowym dworze w Żakowie znajduje się obecnie hotel, natomiast dwór w Dłużewie służy warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych jako dom plenerowy.

g) Architektura sakralna

Do połowy XIX wieku w architekturze sakralnej w powiecie mińskim dominowało budownictwo drewniane. Obiekty murowane z wieków wcześniejszych są nieliczne. Najcenniejszą pod względem architektonicznym świątynią jest późnogotycki kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Cegłowie z początku XVI wieku z doskonale zachowanym ołtarzem, wykonanym w 1510 r. przez ucznia szkoły Wita Stwosza oraz drewnianym stropem o unikatowej konstrukcji. W Stanisławowie znajduje się zrekonstruowany kościół z 1530 r. należący do parafii pw. św. Jana Chrzciciela i Stanisława Biskupa. XVI-wieczny kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny znajduje się w Mińsku Mazowieckim. Na uwagę zasługuje zespół dawnego klasztoru reformatów w Siennicy z połowy XVIII wieku, złożony z kościoła, w którego bryle zauważalne są już wczesne wpływy klasycyzmu, budynków klasztornych oraz rozległych krypt grobowych. Spośród kościołów drewnianych do dnia dzisiejszego przetrwały jedynie dwa obiekty: XVIII-wieczny kościół pw. św. św. Wojciecha i Mikołaja w Jeruzalu oraz zbudowany ok. 1750 roku kościół pw. św. Anny w Kiczkach z oryginalną ceglaną bramą z początku XX wieku, w której wiszą dzwony. Z II połowy XIX i początków XX wieku pochodzą kościoły w Latowiczu, Wielgolesie, Dobrem, Dębem Wielkim, Kałuszynie.

h) Cmentarze

Do rejestru zabytków oraz ewidencji gminnych wpisane są cmentarze i nagrobki, przeważnie dziewiętnastowieczne. W Cegłowie ochroną objęte są cmentarze obu funkcjonujących tam parafii – rzymskokatolickiej i mariawickiej z poł. XIX wieku i pocz. XX wieku. Podobnie jest w Długiej Kościelnej i Długiej Szlacheckiej w gminie Halinów, gdzie również chronione są cmentarze dwóch parafii: rzymskokatolickiej z 1780 r. i mariawickiej z 1908 r., a także w Wiśniewie w gminie Jakubów (cmentarz XIX-wieczny i cmentarz XX-wieczny). Na uwagę zasługuje również cmentarz w Kiczkach Drugich z 1715 r.

Do rejestru zabytków wpisywane są ponadto pojedyncze nagrobki lub grupy nagrobków. Grupa XIX-wiecznych obiektów została objęta ochroną na cmentarzu rzymskokatolickim w Siennicy. Wpisami do rejestru objęte są niektóre nagrobki na cmentarzach, m.in. w Dębem Wielkim, Dobrem, Mińsku Mazowieckim, Kałuszynie. Wśród obiektów wpisanych do rejestru lub chronionych wpisem do ewidencji gminnej znajdują się cmentarze żydowskie, np. w Okuniewie i w Mińsku Mazowieckim, a także dwa cmentarze ewangelickie: w Arynowie i Pelczance.

i) Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Jest to grupa obiektów licznie reprezentowana w powiecie mińskim, zwłaszcza krzyże przydrożne i rozstajne oraz niewielkie kaplice kubaturowe. W gminnych ewidencjach zabytków figuruje ponad 40 takich obiektów, szczególnie w gminach Ceglów, Jakubów, Latowicz, Mińsk Mazowiecki i Siennica, wiele z nich powstało przed wiekiem XX. Ciekawymi przykładami są: drewniana figura "Św. Trójca" w Pogorzeli z XIX wieku, kapliczka latarnia (słupowa) z XVIII wieku w Mińsku Mazowieckim, kapliczka św. Antoniego z 1864 r. w Kuflewie, kapliczka przydrożna z 1895 r. w Podcierniu, krzyż na kolumnie tokańskiej w Jędrzejniku z II poł. XIX wieku, 2 kapliczki przydrożne murowane z końca XIX wieku w Aleksandrowie, kapliczka murowana w Budach Wielgoleskich z 2 poł. XIX wieku, 2 kapliczki (murowana i drewniana) w Oleksiance z końca XIX wieku, kapliczka z I poł. XIX wieku w Wężyczynie i kapliczka murowana z II poł. XIX wieku w Wymysłu, 2 kapliczki przydrożne z I poł. XIX wieku w Żukowie.

j) Dobra kultury współczesnej, w tym miejsca pamięci narodowej

W powiecie mińskim szczególnie licznie reprezentowane są trzy grupy miejsc pamięci narodowej: obiekty upamiętniające historię powstań narodowych w XIX wieku, obiekty upamiętniające odzyskanie niepodległości i ofiary bitwy 1920 r. oraz miejsca związane z II wojną światową.

Jedno z miejsc reprezentujących pierwszą grupę, mogiła powstańców styczniowych z oddziału Józefa Jankowskiego w Długiej Kościelnej, wpisane jest do rejestru zabytków. Inne obiekty objęte są ochroną w gminnych ewidencjach zabytków, np. mogiła z okresu powstania listopadowego, tzw. Trzy Krzyże w Mieni, krzyż poświęcony powstańcom listopadowym w Dębem Wielkim, pomnik powstańców 1831 r. w Makówcu. Z okresu II Rzeczypospolitej pochodzą pomniki upamiętniające odzyskanie niepodległości oraz walki 1920 r., m.in.: pomnik w hołdzie Wolnej Szkole Polskiej z lat 1918-1928 w Siennicy, pomnik Bojownikom o niepodległość z 1938 r. w Kałuszyńcu, Pomnik Niepodległości z 1928 r. w Ceglówcu oraz walki 1920 r., miejsce pamięci Rodakom poległym w 1920 r. w Lasominie, miejsce pamięci żołnierzy poległych w 1920 r. w Okuniewie. Z okresem II wojny światowej związane są, np.: leśna mogiła żołnierska z 1939 r. w Wólce Dłużewskiej, pomnik upamiętniający mieszkańców rozstrzelanych w 1939 r. w Łękawicy (gm. Siennica), pomnik poległej ludności cywilnej w 1944 r. w Gęsiance (gm. Dobrze), głaz poświęcony ofiarom II wojny światowej córkom i synom Ziemi Okuniewskiej w Okuniewie, zbiorowa mogiła polskich żołnierzy poległych w II wojnie światowej w Długiej Szlacheckiej i wiele innych.

k) Niematerialne dziedzictwo kulturowe

Podobnie jak w całej Polsce, tradycje folklorystyczne w powiecie mińskim stopniowo zanikają, choć obecnie zwiększa się ilość działań na rzecz ich zachowania. W powiecie odbywają się trzy ponadlokalne wydarzenia kulturalne, ukierunkowane na propagowanie dziedzictwa kultury ludowej, są to: Sójka Mazowiecka w Cegłowie, Festiwal Chleba i Mivena Etno – Kabaret w Mińsku Mazowieckim, ponadto promowaniu tradycyjnej obrzędowości, związanej ze zniwami służą odbywające się w gminach wiejskich dożynki.

Zachowaniu muzyki ludowej służyły projekty zrealizowane przez organizacje pozarządowe, dofinansowane z budżetu powiatu mińskiego, w 2017 i 2018 r. (płyta z twórczością zespołów ludowych działających w powiecie oraz płyta poświęcona muzyce kapeli Stanisława Ptasieńskiego). Ważnym tematem w powiecie mińskim, który jest bardzo atrakcyjny dla turystów, są tradycyjne produkty żywnościowe, m.in.: sójka mazowiecka, czosnek latowicki, kozi ser twarogowy z Cegłowa.

Powiat Miński dofinansowuje także inne projekty organizacji pozarządowych, mające na celu promowanie dziedzictwa kulturowego. Upamiętnieniu dziedzictwa historycznego Sulejówka służy odbywający się w czerwcu Bieg Marszałka, natomiast w Kałuszynie co roku organizowane są Dni Kultury Żydowskiej. Promocja dziedzictwa kulturowego jest też jednym z ważnych celów organizowanych corocznie Dni Powiatu Mińskiego. Powiat jest członkiem dwóch organizacji, działających m.in. na rzecz zachowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego: Lokalnej Grupy Działania Ziemi Mińskiej oraz Stowarzyszenia Lokalna Organizacja Turystyczna Wielki Gościniec Litewski.

l) Zabytki o najwyższym znaczeniu dla powiatu

Z uwagi na niski stopień dostępności publicznej obiektów będących własnością prywatną, znaczenie dla powiatu mają przede wszystkim obiekty będące własnością związków wyznaniowych (kościół rzymskokatolicki i kościół mariawicki) oraz obiekty, których właścicielami bądź zarządcami są różne instytucje.

4.3 Obszary objęte formami ochrony przyrody

Obszar powiatu mińskiego położony jest w strefie recesji lądolodu środkowopolskiego rozciągającego się od podnóża Gór Świętokrzyskich do przedpola zlodowacenia bałtyckiego. Rzeźba terenu została ukształtowana przez stopniowo cofający się lodowiec zlodowacenia środkowopolskiego. Dominującym typem krajobrazu są równiny peryglacialne. Występują liczne wzniesienia w okolicach Kałuszyna, na przedpolu których osadzały się piaski i żwiry wolnolodowcowe (w okolicach miejscowości: Grodzisk, Mienia, Olszewice, Porzewnica, Szymony, Chrośla). Pasma pagórkowatych wydmy widoczne jest szczególnie w okolicach Chmielewa, Huty Mińskiej, Podrudzia, Wólki Wiciejowskiej. W niższych położeniach zalegają średnie lub ciężkie gliny zwałowe. W okolicach Wólki Dłużewskiej na ukształtowanie terenu wyraźny wpływ ma sąsiedztwo doliny rzeki Świder.

Na terenie powiatu mińskiego znajdują się obszary stanowiące dużą atrakcję przyrodniczą ze względu na swoje walory krajobrazowe i klimatyczne. Dla zachowania tych walorów różnymi formami ochrony prawnej objętych jest ok. 30% powierzchni powiatu. Są to obszary sieci Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody, użytki ekologiczne. Przez teren powiatu mińskiego przebiega regionalny korytarz ekologiczny: dolinami rzek Rządza, Czarna, Borucza, kompleksami leśnymi oraz terenami otwartymi. Łączy on obszary Natura 2000, rozciągające się wzdłuż doliny Liwca, Kostrzyna, Bugu i Świdra z obszarem Natura 2000 „Polygon Rembertów” (znajdującym się w granicach m.st. Warszawa i powiatu wołomińskiego).

a) Obszary Natura 2000

Dolina Kostrzyna – obszar specjalnej ochrony ptaków (dla 23 gatunków m.in. bielika, błotniaka łąkowego i stawowego, bociana czarnego, lelka, łabędzia krzykliwego, rybitwy czarnej i rzecznej, żurawia), obejmujący części gmin: Kotuń, Skórzec i Wodynie w powiecie siedleckim, część gminy Grębków w powiecie węgrowskim oraz ok. 6,7 tys. hektarów we wschodniej i centralnej części gminy Mrozy w powiecie mińskim. Obszar stanowi ostoję obejmującą dolinę rzeki Kostrzyn wraz z łąkami, mokradłami i kompleksami stawów rybnych oraz otaczającymi lasami łęgowymi, olsami i zespołami zarośli. Obszar jest użytkowany rolniczo i otaczają go w większości pola uprawne.

Rogoźnica – obszar ochrony siedlisk (dla 5 gatunków ptaków oraz 3 gatunków ssaków, płazów i gadów osiadłych) o powierzchni 153,2 ha w granicach rezerwatu przyrody „Rogoźnica” we wschodniej części gminy Mrozy. Obszar położony jest na terenie wysoczyznowym, wyniesionym 150-200 m n.p.m., wchodzi w skład kompleksu borów i borów mieszanych Lasów Państwowych Leśnictwa Jeziorek. Otoczony jest mozaiką lasów, łąk i turzycowisk z dwoma kompleksami stawów rybnych.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Dolina Środkowego Świdra – obszar ochrony siedlisk dla 21 gatunków ptaków, ssaków, płazów, gadów, ryb i bezkręgowców, położony głównie w powiecie otwockim na terenie gmin Kołbiel i Wiązowna, w powiecie mińskim zajmuje ok. 150 ha w południowo-zachodniej części gminy Siennica, w okolicy Dłużewa, w granicach rezerwatu przyrody „Świder” i rezerwatu „Wólczajska Góra”. Rzeką Świder płynie tu naturalnym, meandrującym korytem, pokrycie obszaru stanowią łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, ziołorośla nadrzeczne, łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, śródlądowe murawy napiaskowe, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, ponadto występują zmiennowilgotne łąki trzęślicowe oraz torfowiska zasadowe.

Gole Łąki – obszar ochrony siedlisk dla żurawi, o powierzchni ok. 50 ha, którego część położona jest przy południowo-zachodniej granicy gminy Latowicz, a niewielka część w gminie Parysów w powiecie garwolińskim, jest to obszar bezodpływowej, silnie podtopionej niecki terenu, otoczonej pasmami zwymień, położony w znacznej odległości od siedzib ludzkich, z widocznymi śladami eksploatacji torfu w przeszłości.

Torfowiska Czernik – obszar ochrony siedlisk dla żurawi oraz ważek, o powierzchni ok. 50 ha, położony w gminie Stanisławów. Jest to jedno z najlepiej zachowanych na terenie wschodniego Mazowsza torfowisk mszysto – turzycowych i mszarów, z płacami reprezentującymi stadia przejściowe do torfowisk wysokich. Obrzeża torfowisk porastają różne pod względem fazy rozwojowej, jak również stopnia zachowania, bory bagienne.

b) Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie powiatu znajduje się przeważająca część **Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** (ok. 27,7 tys. ha tj. ok. 94% tego obszaru), rozciąga się on na terenie siedmiu gmin, na długości 30 km, po południowej stronie międzynarodowej drogi Warszawa – Terespol, od Chrośli w gminie Dębe Wielkie, przez gminy: Mińsk Mazowiecki, Siennica, Cegłów, Jakubów, do granic powiatu w gminie Kałuszyn, obejmuje również część gminy Kotuń w powiecie siedleckim. Jest to krajobraz rolniczy, w którym 11 tys. ha stanowią lasy, znaczny jest też udział łąk i pastwisk ze strumieniami, flora Obszaru liczy ok. 700 gatunków roślin naczyniowych.

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu pokrywa ok. 3 tys. ha w gminie Halinów, wzdłuż jej północnej i południowej granicy oraz ok. 300 ha na terenie miasta Sulejówek, przy jego północnej granicy. Obszary te obejmują zwarte kompleksy lasów porastających wydmy i wzniesienia oraz łąki i bagna.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje w powiecie mińskim ok. 1,6 tys. ha w południowo-zachodniej części gminy Siennica. Główne wartości przyrodnicze tego obszaru to prawobrzeżny fragment doliny rzeki Świder.

c) Rezerваты

LP.	NAZWA REZERWATU	GMINA	TYP REZERWATU	POWIERZCHNIA
1	Rudka Sanatoryjna	Mrozy	leśny	125,64 ha
2	Jedlina	Cegłów	leśny	70,40 ha
3	Przełom Witówki	Mrozy	florystyczny	92,30 ha
4	Rogoźnica	Mrozy	florystyczny	77,89 ha
5	Torfowisko Jeziorek	Mrozy	florystyczny	6,8 ha
6	Barania Ruda	Mrozy	leśny	52,94 ha
7	Torfowisko Zawąły	Dobre	florystyczny	6,28 ha
8	Bagno Pogorzel	Mińsk Mazowiecki	torfowiskowy	48,60 ha
9	Florianów	Mrozy	geologiczny	406,04 ha
10	Wólczajska Góra	Siennica	geologiczny	4,72 ha
11	Świder (fragment)	Siennica	krajobrazowy	6,75 ha

d) Pomniki przyrody

W rejestrze pomników przyrody figuruje ponad 230 obiektów, w tym ok. 180 pojedynczych drzew, ponad 30 grup drzew, 5 alej i 8 głazów narzutowych. Najbardziej znanym pomnikiem przyrody w powiecie mińskim, ze względu na wiek, około 350 lat, jest sosna zwyczajna rosnąca nad rzeką Srebrną, przy drodze Mińsk Mazowiecki - Gliniak. Sosna jest atrakcją turystyczną, w jej sąsiedztwie urządzono miejsce postojowe i ścieżkę z tablicą informacyjną. Część pomników przyrody znajduje się na terenach objętych ochroną w rejestrze zabytków, bądź też w ich sąsiedztwie. Są to m.in.:

- w gminie **Cegłów**: wiąz pospolity i dwie lipy drobnolistne obok kościoła w Cegłowie, jesion wyniosły w parku przy zabytkowym szpitalu w Mieni,
- w gminie **Dębe Wielkie**: dąb szypułkowy w parku podworskim w Dębem Wielkim oraz dwa jesiony wyniosłe przy drodze dojazdowej do tego parku, dąb szypułkowy przy drodze dojazdowej do zespołu dworskiego w Olesinie, dwie lipy drobnolistne, dąb szypułkowy, dwa jesiony wyniosłe i wiąz szypułkowy przy drodze dojazdowej oraz w parku z pozostałościami zespołu dworskiego w Rudzie,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- w **gminie Dobrze**: pięć dębów szypułkowych w alei obok parku w Rudzienku, głaz narzutowy w Makówcu Dużym, w miejscu gdzie stał dom rodzinny rzeźbiarza K. Laszczki,
- w **gminie Halinów**: dąb szypułkowy obok plebanii i topola biała w parku przy ruinach pałacu w Okuniewie,
- w **gminie Jakubów**: szpaler dziesięciu lip drobnolistnych w parku w Łaziskach, głaz narzutowy (granit różowy) w Strzebuli,
- w **gminie Kałuszyn**: lipa drobnolistna w Kałuszynie w ogrodzie parafialnym, lipa drobnolistna o trzech pniach w Sinołęce,
- w **gminie Łatowicz**: wiąz szypułkowy i dwa jesiony wyniosłe w parku w Oleksiance, sosna wejmutka w parku w Dębem Małym, osiem wiązów szypułkowych, sosna wejmutka, buk zwyczajny i pięć sosen pospolitych w parku w Wielgolesie, dąb szypułkowy przy ogrodzeniu zabytkowego parku w Waliskach, na uwagę zasługuje także grupa trzydziestu dziewięciu jodeł pospolitych we wschodniej części lasu w Dębem Małym,
- w **gminie Mińsk Mazowiecki**: pięć lip drobnolistnych, wiąz szypułkowy, jawor i klon pospolity w alei dojazdowej do parku w Janowie, dąb szypułkowy obok budynku szkoły w Ignacowie w sąsiedztwie zabytkowego kościoła, lipa szerokolistna w parku w Starej Niedziałce,
- w **mieście Mińsk Mazowiecki**: topola biała, topola czarna, jesion wyniosły i dąb szypułkowy w parku miejskim,
- w **gminie Mrozy**: jedenaście lip drobnolistnych przy murze cmentarza kościelnego w Kuflewie, osiemdziesiąt lip drobnolistnych, dziesięć dębów szypułkowych i jeden grab w parku oraz przy granicy zabytkowego parku w Kuflewie, dziewięć dębów szypułkowych i jodła pospolita w parku w Rudce,
- w **gminie Siennica**: lipa drobnolistna i buk pospolity na terenie Zespołu Szkół w Siennicy, dąb szypułkowy i modrzew europejski w parku przy pałacu w Pogorzeli, dziewięć jesionów wyniosłych przy alei wjazdowej oraz w parku w zespole dworskim w Kątach, jesion wyniosły na cmentarzu rzymsko-katolickim w Siennicy,
- w **gminie Stanisławów**: dwie topole białe przy Urzędzie Gminy oraz dąb szypułkowy w Zalesiu,
- w **mieście Sulejówek**: w rejestrze pomników przyrody figuruje ok. stu drzew, głównie dębów szypułkowych, w tym szczególnie cenna tzw. „Aleja Dębów”, przy ul. Drobiarskiej.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

4.4 Zasoby dziedzictwa kulturowego – obiekty nieruchome w rejestrze zabytków

Lp.	Gmina	Miejscowość	Nazwa obiektu	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru
1.	Cegłów	Cegłów	Kościół rzym. – kat.	A-21/89	05.11.1957 r.
2.		Cegłów	Kościół mariawicki	A-304	29.12.1983 r.
3.		Kiczki Drugie	Kościół rzym. – kat.	A-148/645	05.04.1962 r.
4.		Kiczki Drugie	Brama – dzwonnica w zespole kościoła parafialnego	A-148/645	05.04.2012 r.
5.		Kiczki Pierwsze	Młyn wodny	A-149/646	05.04.1962 r.
6.		Mienia	Szpital (obecnie DPS św. Józefa w Mieni)	A-12/50	16.06.1956 r.
7.		Mienia	Park przyszpitalny (obecnie DPS św. Józefa w Mieni)	A-101	19.05.1976 r.
8.	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	Kościół	A-306	29.12.1983 r.
9.		Aleksandrówka	Dworzec PKP "Dębe Wielkie"	A-1086	28.06.2012
10.		Dębe Wielkie	Park podworski	A-273	24.07.1980 r.
11.		Olesin	Zespół dworski	A-110	16.02.1967 r. 16.12.1976 r.
12.		Ruda	Pozostałość zespołu dworskiego (rzędcówka i park)	A-154/651 (rzędcówka) A-110 (park)	09.04.1962 r. 16.12.1976
13.	Dobre	Dobre	Kościół rzym. – kat.	A-391	30.03.1987 r.
14.		Kobylanka	Park dworski	A-452	03.12.1996 r.
15.		Makówiec Mały	Młyn wodny	A-285	02.10.1981 r.
16.		Nowa Wieś	Zespół dworski	A-300	05.09.1983 r.
17.		Ruda- Pniewnik (Piwki)	Zespół dworski	A-34/189	20.11.1959 r.
18.		Rudzienko	Zespół dworski	A-155/652	09.04.1962 r.
19.	Halinów	Długa Kościelna	Kruchta oraz drzewostan (pozostałość drewnianego kościoła)	A-1011/362	05.03.1962 r.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

20.		Długa Kościelna	Kościół mariawitów	A-1408	22.02.2018
21.		Długa Kościelna	Mogiła powstańców	A-748	06.07.2007 r.
22.		Okuniew	Kościół i plebania	A-1070/148	08.12.1958 r.
23.		Okuniew	Kaplica cmentarna	A-1071/156	08.12.1958 r.
24.		Okuniew	Zespół dworski	A-1071A	07.04.1977 r.
25.		Okuniew	Cmentarz żydowski	A-1393	21.02.1991 r.
26.	Jakubów	Jakubów	Kościół	A-312	29.12.1983 r.
27.		Łaziska	Park dworski	A-267	17.05.1980 r.
28.		Wiśniew	Kościół mariawitów	A-987	27.09.2010
29.	Kałużyn	Gołębiówka	Zespół dworski	A-417	08.01.1993 r.
30.		Kałużyn	Kościół	A-27/151	08.12.1958 r.
31.		Kałużyn	Plebania	A-313	29.12.1983 r.
32.		Kałużyn	Ratusz	A-176/721	05.05.1962 r.
33.		Kałużyn	Pocztą	A-314	29.12.1983 r.
34.		Milew	Kaplica	A-315	29.12.1983 r.
35.		Sinółka	Dwór I i spichlerz	A-161/655	09.04.1962 r.
36.		Sinółka	Kaplica	A-160/654	09.04.1962 r.
37.		Sinółka	Park	A-172/707	03.05.1962 r.
38.		Sinółka	Dwór II	A-453	21.09.1996 r.
39.		Zimnowoda	Cmentarzysko ciałopalne z okresu lateńskiego	A-191/810	14.12.1968 r.
40.	Łatowicz	Dębe Małe	Zespół pałacowy	A-262	04.07.1979 r.
41.		Kamionka	Kościół mariawicki	A-1000	04.01.2011 r.
42.		Łatowicz	Kościół z rynkiem i pierzejami	A-254/1085	12.12.1974 r.
43.		Oleksianka	Park	A-376	16.07.1985r.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

44.		Waliska	Park	A-270	24.07.1980 r.
45.		Wielgolas	Zespół pałacowy	A-35/190	20.11.1959 r.
46.		Latowicz	Cmentarzysko ciałopalne z okresu lateńskiego	A-192/816	14.12.1969 r.
47.	Gmina Mińsk Mazowiecki	Janów	Zespół pałacowy	A-331	30.12.1983 r.
48.		Janów	Gorzelnia	A-1385	11.05.2017 r.
49.		Ignaców	Kościół	A-1182	11.04.2013 r.
50.		Stara Niedziałka	Zespół dworski	A-332	30.12.1983 r.
51.	Miasto Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki	Kościół pw. Narodzenia NMP	A-23/128	09.06.1958 r.
52.			Kościół mariawicki	A-738	20.03.2007 r.
53.			Dawne Starostwo (obecnie Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Mińsku Mazowieckim)	A-42/223	19.11.1959 r.
54.			Pocztą	A-151/648	09.04.1962 r.
55.			Zespół pałacowo-parkowy	A-16/65	12.02.1957 r.
56.			Zespół WKU ul. Piękna 3	A-446	13.03.1996 r.
57.			Dom J. Huberta ul. Sosnkowskiego 4	A-410	19.06.1992 r.
58.			Budynek Komisji Edukacji Narodowej obecnie Oddział ZNP	A-776	03.12.2007r.
59.			Kamienica przy ul. Warszawskiej 161	A-779	07.01.2008r.
60.			Cmentarz żydowski	373-A	31.01.2005 r.
61.	Mrozy	Jeruzal	Kościół	A-24/130	09.06.1958 r.
62.		Kuflew	Zespół dworski	A-333	30.12.1983 r.
63.		Kuflew	Organistówka	A-220/900	15.01.1971 r.
64.		Rudka	Zespół sanatorium	A-334 A-1004	30.12.1983 r. 24.01.2011 r.
65.		Łukówiec	Dwór	A-66/359	05.03.1962 r.
66.		Grodzisk	Grodzisko wczesnośredniowieczne	A-195/827	10.02.1969 r.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

67.	Siennica	Boża Wola	Zespół dworski	A-401	23.08.1991 r.
68.		Dłużew	Zespół dworski	A-384	25.02.1986 r.
69.		Grzebowilk	Zespół dworski	A-171/695	14.04.1962 r.
70.		Grzebowilk	Cegielnia	A-1050	13.12.2011 r.
71.		Kąty	Zespół dworski, obecnie Dom Pomocy Społecznej w Kątach	A-419	14.04.1993 r.
72.		Pogorzel	Zespół dworski	A-153/650	09.04.1962 r.
73.		Praki	Młyn wodny	A-284	02.10.1981 r.
74.		Siennica	Zespół klasztorny	A-25/133	20.06.1958 r.
75.		Siennica	Zespół Szkół im. H.i K.Gnoińskich	A-459	14.02.1997 r.
76.		Starogród	Park	A-450	15.07.1996 r.
77.		Żaków	Dwór z aleją dojazdową	A-36/191	20.11.1959 r.
78.	Stanisławów	Stanisławów	Dawny zajazd i układ urbanistyczny	A-6/37	28.02.1955 r.
79.		Stanisławów	Kościół	A-22/127	09.06.1958 r.
80.		Stanisławów	Park podworski	A-277	29.08.1980 r.
81.	Sulejówek	Sulejówek	Dworek – Siedziba ul. 11 Listopada 139	A-1299	05.06.1987 r.
82.		Sulejówek	Zespół willowy ul. Oleandrów 5	A-1348	29.04.1988 r.
83.		Sulejówek	Willa wraz z otoczeniem ul. Dworcowa 147	1208/09	21.10.2009 r.
84.		Sulejówek	Willa Dewajtis, obecnie Urząd Miasta	A-12-67	31.07.2014 r.
85.		Sulejówek	Dawny dworzec kolejowy	A-13-38	09.06.2016

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

4.5 zasoby dziedzictwa kulturowego - wykaz obiektów ruchomych wpisanych do rejestru zabytków (przekazany przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Delegaturę w Siedlcach)

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Rzeźba - Chrystus przed Piłatem	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-8/31-poz13
Krzyż nagrobny	miński	Ceglów	Ceglów	
Pomnik nagrobny	miński	Ceglów	Ceglów	brak
Krucyfik w kruchcie	miński	Ceglów	Ceglów	B-162
Rzeźby dwóch aniołów-Ołtarz główny	miński	Ceglów	Ceglów	15.06.1970-B-31 poz.12
Rzeźba św. Jana Ewangelisty z grupy Ukrzyżowania na belce tęczowej	miński	Ceglów	Ceglów	B-162
Ornat biały i stula.	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Ornat biały	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Krzyż ołtarzowy	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Ambona	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Komoda	miński	Ceglów	CEGLÓW	brak
Puszka	miński	Ceglów	CEGLÓW	VI.1970-B-8/31-poz.11
Ławka, kolatorska	miński	Ceglów	CEGLÓW	VI.1970,B-8/31-poz.5
Kielich (h-22)	miński	Ceglów	CEGLÓW	VI.1970-B-8/31-poz.2.
Ławki	miński	Ceglów	CEGLÓW	brak
Ołtarz boczny (prawa str. nawy)	miński	Ceglów	Ceglów	B-162
Ołtarz boczny (po prawej str. przy łączu)	miński	Ceglów	Ceglów	B-162
Welum zielone	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Welum białe	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Kapa czarna	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Drzwi	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Epitafium Stanisława Oczki	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Ołtarz boczny- lewy przy łączu	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Prospekt organowy	miński	Ceglów	Ceglów	
Feretron	miński	Ceglów	CEGLÓW	VI.1970-B-8/31-poz1
Chrzcielnica	miński	Ceglów	CEGLÓW	brak
Ołtarz boczny w nawie	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Pl.-rzeźbiona kwatera ze św. Dorotą. Dawny tryptyk w ołtarzu głównym.	miński	Ceglów	Ceglów	12.06.1970-B-31 poz.12
Obraz św. Michała Archanioła w feretrone	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162
Ornat zielony	miński	Ceglów	CEGLÓW	brak
Żelazko do pieczenia opłatków	miński	Ceglów	CEGLÓW	brak
Krzyż procesyjny (2pol.XIX)	miński	Ceglów	Ceglów	B-162
Krzyż procesyjny (73 cm)	miński	Ceglów	Ceglów	B-162
Chrzcielnica	miński	Ceglów	CEGLÓW	B-162

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Łódka na kadzielo	miński	Cegłów	CEGLÓW	brak
Świecznik (h-45)	miński	Cegłów	CEGLÓW	brak
Dzbanuszek	miński	Cegłów	CEGLÓW	brak
Portal	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-8/31-poz9.
Rzeźba-Św.Marii Magdaleny z gr.Ukrzyżowanie na belce tęczow.	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-162
Ornat biały	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-8/31-poz 8.
Portal - boczny	miński	Cegłów	CEGLÓW	.-B-8/31poz10
Krucyfiks na tarczy	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-162
Cegłów	miński	Cegłów	Cegłów	
Dawny tryptyk / zdekompletowany /	miński	Cegłów	CEGLÓW	VI.1970-B-31poz13
Obraz - Przemienienie Pańskie w ołtarzu bocznym przy tarczy.	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-8/31-poz.6
Obraz- Ukrzyżowanie z Małą Boską Bolesną i Świętym Janem	miński	Cegłów	CEGLÓW	VI.1970 B-8/31 poz7
Relikwiarz	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-162
Obraz św. Rocha	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-162
Szafa środkowa, d.tryptyku	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31 poz 13
Świeczniki (h-60)	miński	Cegłów	CEGLÓW	brak
	miński	Cegłów	Cegłów	
Ołtarz główny (zdekompletowany)	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-8/31 poz.13
Pł-rzeźbiona kwatera ze św. Katarzyną.daw.tryptyk w ol.głów.	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-poz 13
Rzeźba św. Jana Chrzciciela.-dawny tryptyk w ołtarzu głównym	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz13
Rzeźba Boga Ojca w glorii z aniołami (ołtarz główny)	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz13
Kominek	miński	Cegłów	CEGLÓW	-B-8/31-poz3
Kielich (h-25)	miński	Cegłów	CEGLÓW	brak
Świeczniki (h-40)	miński	Cegłów	CEGLÓW	brak
Rzeźba św.Stanisława Biskupa (daw.tryptyk w ołtarzu gł.)	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz13
Rzeźba św. Pawła (dawny tryptyk w ołtarzu głównym)	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz13
Pł.-rzeźbiona kwatera ze św. Barbarą (daw. tryptyk w ołt.gł)	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31 poz 13
Szafa ołtarza głównego - ołtarz główny	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B31-poz 13
Tabernakulum - ołtarz główny	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz 13
Rzeźba św. Anny Samotrzeciej. daw. tryptyk w ołt.gł.	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz 13
Konfesjonal	miński	Cegłów	CEGLÓW	B-8/31 poz.4
Rzeźba św. Piotra (dawny tryptyk w ołtarzu głównym)	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31-poz13
Rzeźba Madonny z Dzieciątkiem i aniołkami podtrzy-mi koronę	miński	Cegłów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31 poz.13

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Pl-rzeźbiona kwatery ze św. Małgorzatą Męczennicą. (daw. trypt)	miński	Ceglów	CEGLÓW	15.VI.70-B-31poz13
Prospekt organowy	miński	Ceglów	Ceglów	B-69
rzeźba-krucyfiks (wym.40)	miński	Ceglów	Kiczki	B-10/33
Lichtarz	miński	Ceglów	Kiczki	16. VI. 1970 - 10/33 - B poz.9
obraz Świętego Wojciecha	miński	Ceglów	Kiczki	B-10/33
Lichtarz 1 poł.XIXw (wym.50)	miński	Ceglów	Kiczki	16. VI. 70 - 10/33 - B poz. 10
Obraz "Nawiedzenie"	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 B - 10/33 poz 5
Drzwi	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 - 10/33 - B poz. 1
rzeźba-krucyfiks (wym.100)	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 B-10/33 poz. 1
Ołtarz boczny	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 - 10/33 - B poz. 2
Ornat biały	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 B - 10/33 poz. 11
obraz św. Krzysztof	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 - 10/33- B poz. 6
Ołtarz boczny obraz św. Mikołaja	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 - 10/33 - B poz.8.
Lichtarz 1 poł. XIXw.(wym.75)	miński	Ceglów	Kiczki	B-10/33 poz. 4
Ołtarz główny obraz Święta Rodzina Marii	miński	Ceglów	Kiczki	B -10/33 poz 7
Obraz św. Ksawery	miński	Ceglów	Kiczki	16.VI.70 - 10/33 - B poz. 3
Ołtarz główny obraz Św. Rodzina, rzeźby św.Piotr, św.Paweł, Anioły	miński	Ceglów	Kiczki	B-10/33
Obraz "Małka Boska z Dzieciątkiem"	miński	Ceglów	Kiczki	1356/2012
Obraz "Św. Wincenty a Paulo"	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38 poz. 2
Plaskorzeźba "Trójca Święta"	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38. poz. 7
Komoda	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38. poz. 5
Obraz "Chrystus Opiekun Chorych"	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38. poz. 6
Kielich	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38. poz. 3
Ołtarz główny	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38 poz. 4
Rzeźba drewniana - Chrystus frasobliwy	miński	Ceglów	Mienia	B-14/38. poz. 1
Krzyż procesyjny	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
stacje drogi krzyżowej (pierwsza).	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	B-102

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Puszka na hostię	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Tacka	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Dzwonki procesyjne	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ornat biały (100x62)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Welum białe na puszkę	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ołtarz boczny p.w. M.B. Niepokalanie Poczętej.	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	B - 102
Ornat biały (104x68)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ornat zielony	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ornat czerwony	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem.	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ołtarz główny	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Kielich (h-23)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ołtarz boczny p.w. św. Antoniego Padewskiego.	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	B - 102
Kielich (h-21)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Konfesjonał	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Stalla	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Bufet (kredencja)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Zegar	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Baldachim	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Tablica pamiątkowa	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Prospekt Organowy	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Kielich	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Świecznik wiszący	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Ołtarz główny	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	B - 102
Świecznik wiszący (h-120)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Świecznik wiszący (h-200)	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Rzeźba na grobie Alisi Żyła	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Kłęcznik	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej z Dzieciątkiem	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Latarnia procesyjna	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Prospekt organowy	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	B-144
Nagrobek Antoniego Szostaka	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	
Latarnia procesyjna	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak.
Nagrobek rodziny Malesów	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	
Nagrobek Stanisława Jastrzębskiego	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	
pomnik nagrobny Żałta Alisi	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	B-56
Nagrobek Jana Jagodowicza	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	B - 210
Tablica na kościele	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	
Tablica na kościele poświęcona poległym za Ojczyznę	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	
Chrzcielnica	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	B-102
Pomnik nagrobny Anny Jastrzębskiej.	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak.
Ławki	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Pomnik nagrobny Osielskiej Karoliny z Girzewskich	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	B-56
Rzeźba nagrobna	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Pomnik nagrobny Karola Kędzińskiego	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	B-210
Tablica pamiątkowa	miński	Dębe Wielkie	DĘBE WIELKIE	brak
Nagrobek rodziny Forysiów	miński	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	B-210
Olesin Raport	miński	Dębe Wielkie	Olesin	
Krzyż przydrożny	miński	Dębe Wielkie	Ostrów Kania	
Kapliczka	miński	Dębe Wielkie	Ostrów Kania	B-154
rzeźba św. Jan Nepomucen (120)	miński	Dobre	Brzozowica	B-31/130
Rzeźba - "Pożegnanie z matką"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - głowa mężczyzny	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - "Śpiący kogucik"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - męska główka dziecka	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - autoportret K. Laszczki	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - "Lilla Weneda"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - głowa męska	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - Orzeł heraldyczny	miński	Dobre	DOBRE	brak

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Rzeźba - Matka Boska z Dzieciątkiem	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - "Królowa Kózka"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba grupowa - "nie padaj deszczu"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Medal "Tadeusz Kościuszko"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Kandelabr	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Krzyż ołtarzowy	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Trybularz	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Ornat czerwony (105x59)	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Medal - Muzeum Narodowego w Krakowie	miński	Dobre	DOBRE	brak
Medal- Józefa Piłsudskiego	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - Juliusza Słowackiego	miński	Dobre	DOBRE	brak
Medal - "Julianowi Pałatowi"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plakietka	miński	Dobre	DOBRE	brak
Medal - Profesora Tamowskiego (?)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Medal - Zdzisława Tamowskiego	miński	Dobre	DOBRE	brak
Puszka na komunikanty	miński	Dobre	Dobre	B-178
Plakietka - córka artysty	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plakietka - Eryka Dillera	miński	Dobre	DOBRE	brak
nagrobek nieznaney osoby z rodziny Jaźwińskich	miński	Dobre	Dobre	B-115
Medal - Ks. Józefa Poniatowskiego	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plaskorzeźba - Portret Stefana Komarnickiego	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - "Zabawa z kółem" (szkic)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - "Capek"	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - portret Bogdana - syna artysty.	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - popiersie Adama Mickiewicza.	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - głowa orła	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - portret Czesława - syna artysty	miński	Dobre	DOBRE	brak
Puszka na komunikanty	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Rzeźba - portret Jadwigi - córki artysty	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plakietka - głowa syna	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plaskorzeźba - Plakietka , głowa kobieca	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plaskorzeźba - plakietka - autoportret	miński	Dobre	DOBRE	brak
plaskorzeźba - plakietka -Fryderyk Chopin	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plaskorzeźba - plakietka Leon Wyczółkowski	miński	Dobre	DOBRE	brak
Plaskorzeźba - plakietka Mikołaja Kopernik	miński	Dobre	DDBRE	brak
Plaskorzeźba - plakietka	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - męska - portret Adama Mickiewicza	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - Głowa Wodnika	miński	Dobre	DOBRE	brak

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
nagrobek Natalii Jaźwińskiej	miński	Dobre	Dobre	B-115
Feretron, 1. M.B.Wniebowzięta, 2.Św.Anna nauczająca Marię.	miński	Dobre	DOBRE	brak
Ornat zielony	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba "Dzidzia"- portret córki artysty.	miński	Dobre	DOBRE	brak
Ornat biały (101x55)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Ornat czerwony (105x58)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Pomnik nagrobny Ludwika z Płutów Czarnowskiej	miński	Dobre	DOBRE	B-202
Nagrobek Bolesława Lasockiego	miński	Dobre	Dobre	B-202
Figura Matka Boska	miński	Dobre	DOBRE	brak
Pomnik nagrobny Filipiny z Czerskich Jaźwińskiej	miński	Dobre	DOBRE	brak
Feretron- 1.św.Antoni z Dzieciątkiem, 2. M.B z Dzieciątkiem.	miński	Dobre	DOBRE	brak
Pomnik nagrobny Józefa Czarnowskiego.	miński	Dobre	DOBRE	B-202
Ornat biały (102x62)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Ornat biały (z kolumną zabytkową?)	miński	Dobre	DOBRE	07.70r.30/78/ B-poz13
Nagrobek Konstancji z Ryżków Kaczanowskiej, zm. 1851 r.	miński	Dobre	Dobre	B-202
Pomnik nagrobny Zuzanny Oborskiej	miński	Dobre	DOBRE	B-202
Pomnik nagrobny	miński	Dobre	DOBRE	brak
Pomnik nagrobny Walentego Jaźwińskiego fundatora k-ła paraf.	miński	Dobre	DOBRE	B-181
witraż	miński	Dobre	Dobre	B-178
Krucyfik	miński	Dobre	Dobre	B-7/30
nagrobek Filipiny z Czerskich Jaźwińskiej	miński	Dobre	Dobre	B-115
Rzeźba - General Józef Sowiński	miński	Dobre	DOBRE	brak
nagrobek Marii Jaźwińskiej	miński	Dobre	Dobre	B-115
Pomnik nagrobny Marii Jaźwińskiej	miński	Dobre	DOBRE	brak
Ołtarz boczny p.w.św.Stanisława	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Pomnik nagrobny braci Czarnowskich	miński	Dobre	DOBRE	B-181
Obraz - portret artysty (Konstantego Laszczy)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - plakietka - medalion Leonarda Lepszego	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba - popiersie K. Laszczy	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba "Krucyfik"- Ołtarz boczny.	miński	Dobre	DOBRE	B/178
Chrzcielnica	miński	Dobre	DOBRE	B/178
Monstrancja	miński	Dobre	DOBRE	B-7/30/B poz1
Kropielnica	miński	Dobre	DOBRE	15.04.70- 7/30/B/poz6
Lichtarz	miński	Dobre	DOBRE	15.04.70- 7/30/B poz5

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Płaskorzeźba "Matka Boska z Dzieciątkiem"	miński	Dobre	DOBRE	15.04.70-7/30/B poz2
Cyborium	miński	Dobre	DOBRE	B-7/30 poz.3
Ornat biały (104x61)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Pomnik nagrobny Stanisława Włoczewskiego.	miński	Dobre	DOBRE	brak
Krzyż procesyjny (pogrzebowy).	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba -św. Stanisław bpa (z ołtarza bocznego.prawego)	miński	Dobre	Dobre	B-178 poz. 6
Wieczna lampka	miński	Dobre	DOBRE	brak
Tacka	miński	Dobre	DOBRE	brak
Świecznik	miński	Dobre	DOBRE	brak
Puszka na komunikanły	miński	Dobre	DOBRE	brak
Kielich	miński	Dobre	DOBRE	brak
Rzeźba "Krucyfiks"	miński	Dobre	DOBRE	15.04.70-7/30/B poz4
Kielich (h-23)	miński	Dobre	DOBRE	brak
Ołtarz główny p.w. Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia	miński	Dobre	DOBRE	B-178
Ołtarz boczny p.w. Ukrzyżowania Chrystusa	miński	Dobre	DOBRE	B-178
rzeźba "Krucyfiks"	miński	Dobre	Rudno	
rzeźba-"Św.Jan Nepomucen"	miński	Dobre	Rudno	B-21/45
zegar słoneczny 80	miński	Dobre	Rudzienko	
drzwi 175	miński	Dobre	Rudzienko	
drzwi 195	miński	Dobre	Rudzienko	
Monstrancja	miński	Domanice	DOMANICE	07.70 r.-30/78/Bpoz7
Mapa	miński	Halinów	Cisie	
Nagrobek ks. Rocha Ratusznego	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Nagrobek ks. Jana Lebiody	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Nagrobek plk. Ignacego Malinowskiego	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Nagrobek Adama Wojdy	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Nagrobek Katarzyny i Marcina Pawlikowskich	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Nagrobek Aleksandra Szmidta	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Nagrobek Anny z Grądzkich Przepiórkowskiej	miński	Halinów	Długa Kościelna	B-265
Motocykl suzuki rv	miński	Halinów	Halinów	
Rzeźba anioła- zwrócona w lewo	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat biały (107x67)	miński	Jakubów	Jakubów	
Obraz "Chrystus ukrzyżowany"	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat czerwony (107x63)	miński	Jakubów	Jakubów	
Krucyfiks	miński	Jakubów	Jakubów	
Świecznik (h-64)	miński	Jakubów	Jakubów	
Rzeźba anioła-zwrócona w prawo	miński	Jakubów	Jakubów	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Ambona	miński	Jakubów	Jakubów	
Lawetarz	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat czarny (112x64)	miński	Jakubów	Jakubów	
Kłęcznik	miński	Jakubów	Jakubów	
Komoda	miński	Jakubów	Jakubów	
Obraz - "Św. Anna Samotrzeć"	miński	Jakubów	Jakubów	
Obraz Św. Józef z Dzieciątkiem	miński	Jakubów	Jakubów	
Droga krzyżowa	miński	Jakubów	Jakubów	
Chrzcielnica	miński	Jakubów	Jakubów	
Feretron I. Matka Boska Wniebowzięta. II. Św. Anna samotrzeć nauczająca Marię	miński	Jakubów	Jakubów	
Balustrada	miński	Jakubów	Jakubów	
Zegar	miński	Jakubów	Jakubów	
Świecznik (h-59,5)	miński	Jakubów	Jakubów	
Świecznik (h-45)	miński	Jakubów	Jakubów	
Świecznik (h-83)	miński	Jakubów	Jakubów	
Łódka na kadzidło	miński	Jakubów	Jakubów	
Krzyż ołtarzowy	miński	Jakubów	Jakubów	
Tacka (h-35,5)	miński	Jakubów	Jakubów	
Tacka (h-23)	miński	Jakubów	Jakubów	
Feretron I. Chrystus Gorejące Serce II. Św. Kazimierz	miński	Jakubów	Jakubów	
Feretron I. Matka Boska z Dzieciątkiem II. Św. Antoni z Dzieciątkiem	miński	Jakubów	Jakubów	
Dzwonki procesyjne	miński	Jakubów	Jakubów	
Świecznik na pacyfikal	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat biały (112x61)	miński	Jakubów	Jakubów	
Pokrywa puszek	miński	Jakubów	Jakubów	
Krzyż ołtarzowy	miński	Jakubów	Jakubów	
Krzyż procesyjny	miński	Jakubów	Jakubów	
Latarnia procesyjna	miński	Jakubów	Jakubów	
Kapa biała	miński	Jakubów	Jakubów	
Umbrakulum	miński	Jakubów	Jakubów	
Kapa czarna	miński	Jakubów	Jakubów	
Kapa czerwona	miński	Jakubów	Jakubów	
Stół czerwony	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat fioletowy	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat biały (103x61)	miński	Jakubów	Jakubów	
Ornat biały (104x63)	miński	Jakubów	Jakubów	
Feretron I. Matka Bolejąca II. Św. Stanisław Kostka	miński	Jakubów	Jakubów	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Dzwon	miński	Jakubów	Jakubów	B - 12/36 poz. 5
Obraz Adoracja św. Antoniego	miński	Jakubów	Jakubów	
Obraz Wniebowzięcie NMP	miński	Jakubów	Jakubów	
Puszka na komunikianty	miński	Jakubów	Jakubów	
Kielich	miński	Jakubów	Jakubów	B - 12/36 poz. 7
kapa błkitna	miński	Jakubów	Jakubów	
omat biały (115x66)	miński	Jakubów	Jakubów	
obraz Matki Boskiej Wniebowziętej	miński	Jakubów	Jakubów	
kandelabr (h-52)	miński	Jakubów	Jakubów	
krzyż ołtarzowy (h-65)	miński	Jakubów	Jakubów	
Ołtarz boczny p.w. Św. Anny Samotrzeć	miński	Jakubów	Jakubów	
Replikwiarz św.Franciszek z Asyżu ?/św.Stanisława Kostki	miński	Jakubów	Jakubów	B - 12/36 poz. 1
Puszka na komunikianty	miński	Jakubów	Jakubów	
Kielich (h-18)	miński	Jakubów	Jakubów	B - 36 poz
Świecznik (h-52)	miński	Jakubów	Jakubów	B - 36 poz. 6
Świecznik - korona (h-200)	miński	Jakubów	Jakubów	
Kielich (h 24 cm)	miński	Jakubów	Jakubów	
Fotel	miński	Jakubów	Jakubów	B -12/ 36 poz. 4
Kandelabr	miński	Jakubów	Jakubów	
Monstracja	miński	Jakubów	Jakubów	
Ołtarz boczny p.w. Matki Boskiej	miński	Jakubów	Jakubów	
Konfesjonał	miński	Jakubów	Jakubów	
Kielich (h-21)	miński	Jakubów	Jakubów	B - 12/36 poz. 2
Obraz- "Chrystus Gorejące Serce"	miński	Jakubów	Jakubów	
Feretron a. Matka Boska Niepolanego Poczęcia b. Św. Kazimierz (Ignacy Gogola)	miński	Jakubów	Jakubów	B - 12/36 poz 3
Świecznik - korona (h-130)	miński	Jakubów	Jakubów	
Samochód osobowy, limuzyna 4-drzwiowa, Polski Fiat	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Wieczna lampka	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Samochód osobowy sachsenring P70	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
rzeźba Święty Jan Nepomucen	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-9/32
Pomnik nagrobny Ottowicz Walentego	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-54
Pomnik nagrobny Ottowicz Marii	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-54
Korona - zyrandol (200 cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Instrument organowy, obudowa i prospekt	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-206
Płyta nagrobna Marii z Błyszakowskich Ottowicz	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kielich (22cm, 14cm, 9,5 cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Kielich (21 cm, 14cm, 8cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Kielich (21 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Balustrada (h-87)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Nagrobek Michała Milewskiego	miński	Kałużyn	Kałużyn	B-184
Naczynie do przechowywania Hostii - Kustodia	miński	Kałużyn	Kałużyn	
nagrobek Rodzeństwa Wociał	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Świecznik (wys. 30 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Komoda z nadstawą	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Obraz - CHRYSOSTOS GOREJĄCE SERCE	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Kłęcznik (93x55x42)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Konfesjonał (260x150x80)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Zegar	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Świecznik (wys. 32 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Ołtarz boczny obraz "ŚWIĘTY WALENTY"	miński	Kałużyn	Kałużyn	B - 32 / 9 poz. 1
nagrobek Aleksandry z Olszewskich Szymońskiej	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Relikwiarz	miński	Kałużyn	Kałużyn	B-9/32
Ornat rzymski zielony	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Monstracja (58 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	B- 9/32 poz.
Lavabo	miński	Kałużyn	Kałużyn	B -9/32 poz.1
Kandelabr	miński	Kałużyn	Kałużyn	B- 9 / 32 poz.
Korona - zyrandol (120 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Kropielnica (45 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	B - 9 / 32 poz. 9
Korona - zyrandol (200cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Ołtarz główny obraz "WNIEBOWZWIĘCIE NMP"	miński	Kałużyn	Kałużyn	B - 9/32 poz. 10
Krzyż nagrobny Walentego Mikulskiego	miński	Kałużyn	Kałużyn	B-214
Pomnik nagrobny Edward Kuntzla	miński	Kałużyn	Kałużyn	B-214
Pomnik nagrobny Eugenii z Czekalskich Sierpułowskiej	miński	Kałużyn	Kałużyn	B-54
Pomnik nagrobny Heleny Bissen	miński	Kałużyn	Kałużyn	B-214
Płyta nagrobna Walentego Ottowicza	miński	Kałużyn	Kałużyn	
Ornat biały (100 cm)	miński	Kałużyn	Kałużyn	B - 9 / 32 poz.
nagrobek Augusta Drzewieckiego	miński	Kałużyn	Kałużyn	
nagrobek II	miński	Kałużyn	Kałużyn	
nagrobek I	miński	Kałużyn	Kałużyn	
nagrobek Władysława Kopijowskiego i Michała Parolla	miński	Kałużyn	Kałużyn	
nagrobek Heleny Bissen	miński	Kałużyn	Kałużyn	
nagrobek Walentego Mikulskiego	miński	Kałużyn	Kałużyn	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Kłęcznik (88x6x57)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-9/32
Lichtarz	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Fotel	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Nagrobek rodziny Mroczków	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-184
nagrobek Edwarda Kuntzela	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
nagrobek Eugenii z Czekańskich Sierpułowskiej	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kielich (22cm, 13cm, 9cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Świecznik(24 cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kielich (22 cm, 9,5 cm, 13 cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Naczynie na oleje	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
nagrobek Józia Nojskiego	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Tacka (28x15)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Rzeźba MATKA BOSKA POD KRZYŻEM	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Feretron rzeźba "MATKA BOSKA NIEPOKALANIE POCZĘCIA"	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Świecznik	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Monstrancja (h-76)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Świecznik (wys. 24 cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Rzeźba Chrystus ukrzyżowany (h-61)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Tacka (20 x 14)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kielich (21)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Tacka (21x 13)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kociołek na wodę święconą	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Rzeźba Chrystus ukrzyżowany	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Rzeźba Anioł (w lewą)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kropielnica (h-63)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Feretron (160)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Rzeźba Św. Jana pod krzyżem	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Komoda (93x162x68)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Szafa	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Feretron (220)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Feretron (175)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ampulka	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Krzyż ołtarzowy	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Feretron (190x85)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Fotel	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Feretron (147)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Obraz "MATKA BOSKA RÓŻAŃCOWA"	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B - 9 / 32 poz. 8

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Obraz "CHRYSTUS W CIEMNI"	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B - 9/32 poz.
Ołtarz boczny, obraz "WSKRZESZENIE PIOTROWINA"	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B- 9 / 32 poz.11
Feretron (165)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat rzymski czarny (95x65)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Konfesjonał (300x250x82)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Stółek	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kapa (132x294)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Dalmatyka	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Chorągiew	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat rzymski biały (109x64)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Chorągiew	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat rzymski biały	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Rzeźba Anioła (w prawą)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat rzymski czerwony	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Świecznik pod paschał	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat rzymski czarny (115x58)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kapa (134x274)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat rzymski zielony	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ołtarz główny	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Piec kaflowy	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ołtarz boczny	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ornat biały (108x67)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Krzyż ołtarzowy	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Tabernakulum	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Ołtarz boczny /św. WALENTY/	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	B-9/32
Chorągiew	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Korona żyrandola (110 cm)	miński	Kaluszyn	Kaluszyn	
Kapliczka przydrożna	miński	Kaluszyn	Leonów	B - 153
Motocykl SFM Szczecin Junak M10, SFM Szczecin	miński	Kaluszyn	Marianka	
Rzeźba "Matka Boska Skąpska"	miński	Kaluszyn	Milew	B-15/39, poz. 4
Ołtarzyk	miński	Kaluszyn	Milew	B-15/39, poz. 3
Krucyfiks	miński	Kaluszyn	Milew	B-15/39, poz. 2
Obraz św. Roch - ołtarzyk	miński	Kaluszyn	Milew	B-15/39, poz. 1
Krucyfiks z belki tęczowej	miński	Kaluszyn	Sinoleka	B-85
Obraz "Męczeństwo św. Andrzeja" Ołtarz boczny po stronie epistoły (prawej)	miński	Kaluszyn	Sinoleka	B-85
Rzeźba-Główka Kobięca /2/ z belki tęczowej	miński	Kaluszyn	Sinoleka	B-85

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Rzeźba - Głowa Aniołka z belki tęczowej	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Rzeźba Św. Jana Nepomucena	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Św. Anny Samotrzcę" Ołtarz boczny po stronie ewangelii (lewy)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz w feretronie /1-szym/ M.B.Częstochowskiej	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Św. Jan Ewangelista" Ołtarz boczny po stronie ewangelii (lewy)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Rzeźba - Główka Aniołka z obramienia drzwi do kruchty	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Chorągiew z Matką Boską i Św. Janem Nepomucenem	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Antepedium- Ołtarz główny (70x210)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Ołtarz główny: Antepedium, obraz "Matka Boska z Dzieciątkiem", obraz "Chrystus przemieniający chleb..."	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Rzeźba - Główka Kobieta /1/ z belki tęczowej	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Krucyfiks w przedsionku	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Rzeźba Św. Jana Nepomucena - wys. 101 cm	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Nagrobek rodziny Buczyńskich	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Chrystus przemieniający chleb i wino" - ołtarz główny	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Św. Antoni Padewski z Dzieciątkiem"	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Ołtarz boczny po stronie ewangelii (lewy)- Obraz "św. Anna Samotrzcę, obraz "św. Jan Chrzyciel, obraz	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Balustrada (70x45)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Ławki	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Skrzynia	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Ołtarz boczny po stronie epistoły - Obraz "Męczeństwo św. Andrzeja"	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Św. Jan Chrzyciel" Ołtarz boczny po stronie epistoły.	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Komoda (90x60x140)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Kufer podróżny	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Obraz "Św. Józef z Dzieciątkiem"	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz z feretronu II: "Św. Roch"	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz z feretronu I: "Św. Roch"	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Krzyż z figurą ukrzyżowanego Chrystusa	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Św. Piotr" Ołtarz boczny po stronie ewangelii (lewy)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Ołtarz boczny	miński	Kaluszyn	Sinolęka	
Obraz w feretronie /2-gim/- M.B.Częstochowskiej	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz w feretronie: "Ukrzyżowanie"	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Obraz "Matka Boska z Dzieciątkiem" - Ołtarz główny	miński	Kaluszyn	Sinolęka	B-85
Kłęcznik (95x65)	miński	Kaluszyn	Sinolęka	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Rzeźba "Św. Genowefa"	miński	Latowicz	Kamionka	
Kielich (25 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Puszka	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba św. Stanisław	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba św. Wojciech	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba Chrystus	miński	Latowicz	Latowicz	
Krucyfiks (65 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Krucyfiks (40 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba "Krucyfiks" (65 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz.22
Kielich (2 poł.XIX)	miński	Latowicz	Latowicz	
Hostierka	miński	Latowicz	Latowicz	
Plaskorzeźba "Święty Stanisław B P"	miński	Latowicz	Latowicz	
Kielich (h-21,5)	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba Matki Boskiej	miński	Latowicz	Latowicz	
Chrzcielnica	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 7
Kielich (24 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 4
Krucyfiks (66 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Krzyż procesyjny	miński	Latowicz	Latowicz	
Krucyfiks (70 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Krucyfiks (41 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Krucyfiks (21 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba "Krucyfiks" (150 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 23
Rzeźba " Emblemat Męki Pańskiej"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11/35 poz. 21
Relikwiarz	miński	Latowicz	Latowicz	
Balustrada	miński	Latowicz	Latowicz	
Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	B-11/35 poz. 26
Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11/35 poz. 24
Kandelabr(44 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Kandelabr (46 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Żyrandol	miński	Latowicz	Latowicz	
Latarnie	miński	Latowicz	Latowicz	
Monstrancja	miński	Latowicz	Latowicz	
Stalle	miński	Latowicz	Latowicz	
Taboret	miński	Latowicz	Latowicz	
Krucyfiks (104 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Brama z bramką.	miński	Latowicz	Latowicz	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Krucyfiks (110 cm)	miński	Latowicz	Latowicz	
Ławki	miński	Latowicz	Latowicz	
Szafka Zakrystyjna	miński	Latowicz	Latowicz	
Komoda	miński	Latowicz	Latowicz	
Tablica Nagrobkowa ks. Chróstowskiego	miński	Latowicz	Latowicz	
Konfesjonał	miński	Latowicz	Latowicz	
Ornat biały	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 6
Kapa biała	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 5
Kapa czarna	miński	Latowicz	Latowicz	
Fotel	miński	Latowicz	Latowicz	
Ogrodzenie wokół kościoła	miński	Latowicz	Latowicz	
Obraz "Matka Boska Niepokalanie Poczęcia" Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 1
Obraz "Św. Bartłomiej"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 12
Obraz "Św. Tomasz"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 13
Obraz "Św. Marek"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 14
Obraz "Św. Tadeusz Juda"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 11
Ambona	miński	Latowicz	Latowicz	
Tabernakulum Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 2
Tabernakulum	miński	Latowicz	Latowicz	
Ołtarz boczny (h-7)	miński	Latowicz	Latowicz	
Obraz "Św. Bonifacy" Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 27
Obraz "Matka Boska Bolesna"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 10
Obraz "Adoracja Św. Trójcy" Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	- 11 / 35 poz.3
Obraz "Św. Piotr"	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 17
Rzeźba "Święty Piotr" Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	
Rzeźba "Święty Paweł" Ołtarz boczny	miński	Latowicz	Latowicz	
Ołtarz boczny płaskorzeźba "Matka Boska z Dzieciątkiem"	miński	Latowicz	Latowicz	
Ołtarz boczny obraz "Matka Boska z Dzieciątkiem" płaskorzeźba "Matka Boska z Dzieciątkiem" sukienka	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 25
Ołtarz boczny obrazy: a. Matka Boska Niepokalanego Poczęcia, b. św. Bonifacy	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 1
Ołtarz boczny a. Obraz Święta Trójcy b. Rzeźby: św. Piotr, św. Paweł, c. Tabernakulum	miński	Latowicz	Latowicz	B - 11 / 35 poz. 25
Ołtarz boczny (6x3)	miński	Latowicz	Latowicz	
Ołtarz główny	miński	Latowicz	Latowicz	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Plaskorzeźba "Święty Józef"	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Dzwonek	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Ołtarz boczny obraz "Matka Boska z Dzieciątkiem"	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11 / 35 poz. 18
Feretron obrazy a. Matka Boska z Dzieciątkiem b. Św. Antonii	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Rzeźba "Krucyfiks" (68 cm)	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11 / 35 poz. 19
Rzeźba "Krucyfiks" (30 cm)	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11/35
Świecznik (120 cm)	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Świecznik (75 cm)	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Obraz "Św. Jakub Młodszy"	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11 / 35 poz. 9
Feretron plaskorzeźby a. Wskrzeszenie Piotrowina, b. Matka Boska z Dzieciątkiem	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Feretron plaskorzeźby: a.Św. Roch, b. Św. Walenty	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Obraz "Matki Boskiej Łaskawej"	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Obraz " Św. Jakub Młodszy"?	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Obraz "Św. Mateusz "	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11 / 35 poz. 16
Obraz " Matka Boska Częstochowska "	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Obraz "Męczeństwo Świętego Sebastiana "	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11 / 35 poz. 15
Obraz "Święty Paweł"	miński	Łatowicz	Łatowicz	B - 11 / 35 poz. 8
Świecznik (64 cm)	miński	Łatowicz	Łatowicz	
Mapa sytuacyjna-wysokościowa	miński	Łatowicz	Strachomin	
Samochód osobowy mercedes benz 208SLC	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Arynow	
Arynow	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Arynow	
Zegar (110x35x15)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Ornat biały	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Rzeźba - "Święty Piotr"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
świecznik 104	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Konfesjonał (2)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Ławy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
dalmatyka	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Konfesjonal (1)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Relikwiarz	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
tabernakulum	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Monstrancja	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
wieczna lampka	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Krzyż procesyjny	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Świecznik (37)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
kandelabr czteroramienny	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy mercedes benz 230SL	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
świecznik 63	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Motocykl WSK 125 (MO6 B3), WSK	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Feretron: I - "Matka Boska z Lourth", II - "Chrystus Gorejące Serce"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Chorągiew	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
epitafium Seweryna Doria-Demałowicza	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Zegar (220x48x27)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Motocykl Junak M10 z wózkiem bocznym WB-1, SFM Szczecin	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
nagrobek Antoniego Dybowskiego	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
nagrobek Aleksandra Skrzyszowskiego	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy mercedes 190SL kabriolet	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy Renault R10, Renault	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Motocykl SHL M11, SHL	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Świecznik (h-74)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy mercedes benz 220S	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Krzyż ołtarzowy wys. 56	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy jaguar mk IV 3,5L kabriolet	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy mercedes benz 190SL roadster dwudrzwiowy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
rzeźba-"Święty Paweł"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
drzwi (210x160)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-18/42
Mińsk Mazowiecki	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
drzwi (320x145)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B - 18/42
nagrobek Stasia Oczesalskiego	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-140/480
nagrobek Marii Sikorskiej z Berendysów	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-141/481
nagrobek Wandy z Wasilewskich Bissen	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-144/484
Samochód osobowy. kabriolet 2-drzwiowy. Volkswagen	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Nagrobek Władysława Orzechowskiego (zm. 1890)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-143/483
Nagrobek Maurycyego Rudnicego (zm. 1871)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B - 146/486
nagrobek Walentego Kwiatkowskiego	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-145/485
Rzeźba "Święty Stanisław"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Samochód osobowy mercedes 300SE kabriolet	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Szafa gdańska	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B - 18/42
kominek	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-18/42
silnik spalinowy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
warsztat ślusarsko- mechaniczny	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Powóz	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
wiertarka kolumnowa ręczna	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
wiertarka kolumnowa mechaniczna	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Rowkarka i szlifierka	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
wiertarki do metalu	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
żuraw stoczniowy "zs-50"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Rowkarka do walcy młyńskich	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Silnik spalinowy prod. F-ma Deutz-Niemcy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Ołtarz boczny	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz.2
Silnik spalinowy prod. F-ma Kratky-Czechy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
walce do gięcia blach- giętarka	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-209
Świecznik pod Paschal	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
nagrobek Bartłomieja Lanckorońskiego, zm. 1845 r.	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-16/40
Feretron: - "Święta Anna Samotrzeć", "Święty Roch"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
nagrobek rodziny Piekalkowiczów	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Ołtarz główny	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz. 5
Nagrobek Marii z Dembskich Mikiel	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B - 142/482
misa chrzcielna	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz. 9
nagrobek Jana Piekalkowicza	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
ołtarz boczny2	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz.7

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Chrzcielnica	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz.3
silnik spalinowy typ Deutz	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
rzeźba Krucyfiks z ołtarza głównego	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz.8
świecznik (h-49)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Tacka	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
korona-zyrandol 2	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Świecznik (64)	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
korona-zyrandol	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Krzyż ołtarzowy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Ampulka	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Obraz - "Święta Teresa z Avilla"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
feretron obrazy a.Wniebowstąpienie	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz.1
Krzyż ołtarzowy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
walce do prostowania blach	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-209
ambona	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41poz 4
Nożyce do cięcia kątowników	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-209
studnia nr 1	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
tokarka kłowa, pociągowa	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Ciągnik rolniczy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
tokarka do drewna	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-209
tokarka do metali f-ma Gerlach	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
tokarka do metali Kutno	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
tokarka do metalu	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Nożyce do cięcia blach	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
traktor	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Prospekt organowy	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	B-17/41 poz. 6
Rzeźba - "Święty Wojciech"	miński	Mińsk Mazowiecki - gm.	Mińsk Mazowiecki	
Lichtarz (wym.35)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz.23
Ornat fioletowy (wym.107)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B - 13/37 poz. 17
Ornat biały (wym.108) pocz. XVIIIw	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B - 13/37 poz. 15
Ornat fioletowy (wym.104)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz.25
Kielich	miński	Mrozy	Jeruzal	B - 13/37
Ornat biały (wym. 108) k.XVIIIw	miński	Mrozy	Jeruzal	18. VI. 70 B - 13/37 poz. 12
Ornat różowy	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz. 11
Chrzcielnica	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz.26
Ornat biały (wym.100)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B - 13/37 poz 10
Ornat niebieski	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI. 70 B-13/37 poz 9
Ornat biały (wym.118)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz. 8
Kropielnica	miński	Mrozy	Jeruzal	18. VI. 70 B - 13/37 poz. 7
Rzeźba "Matka Boska Bolesna"	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz. 2
Obraz "Zaślubiny Małki Boskiej"	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B13/37 poz.24
Ołtarz boczny, obraz "Św. Wojciech"	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B13/37 poz.19
Płaskorzeźba Płyta nagrobkowa członka rodziny Oborskich	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B13/37 poz.16
Prospekt organowy	miński	Mrozy	Jeruzal	18.06.70-B-13/37 poz.28
Rzeźba "Święty Jan Ewangelista"	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.770 B - 13/37 poz. 14
Rzeźba "Chrystus Zmartwychwstały"	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B - 13/37 poz. 4
Ambona	miński	Mrozy	Jeruzal	18. VI. 70 B-13/37 -poz 6

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Ołtarz główny: Obraz Ukrzyżowanie. rzeźby: Św. Piotr i Paweł, Antependium	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B13/37 poz.18
Mauzoleum Floriana Cieszkowskiego	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz.27
Portret mężczyzny	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 -B -13/37 poz. 3
Ołtarz boczny	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz. 20
Lichtarz (wym.42)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B13/37 poz. 21
Szafka na paramenta	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B-13/37 poz. 1
Lichtarz (wym.50)	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B13/37 poz.22
Ołtarz boczny obraz św. Wojciech	miński	Mrozy	Jeruzal	18.VI.70 B -13/37 poz. 5
Ołtarz główny obraz "Ukrzyżowanie"	miński	Mrozy	Jeruzal	18. VI.70 B-13/37 poz.29
Tabernakulum	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 1
Rzeźba nieznany święty w ołtarzu bocznym nowym	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 9
Feretron (80 x 56 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 19
Feretron (79 x 66 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 22
Feretron (103 x 84 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 23
Kandelabr	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 28
Obraz "Serce Jezusa" ołtarz główny - zwiercienie	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 4
Rzeźba - św. Paweł w ołtarzu głównym.	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 2
Rzeźba - św. Piotr w ołtarzu głównym.	miński	Mrozy	Kuflew	b - 34 poz. 3
Ołtarz główny	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 1
Rzeźba św. Jan Niepomucen	miński	Mrozy	Kuflew	B - poz. 2
Rzeźba - Chrystus Zmartwychwstały	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 2
Krucyfiks (54 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 27
Krucyfiks (52 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B- 34 poz. 26
Obraz św. Jana Chrzciciela w ołtarzu bocznym lewym nowym	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 8
Obraz - nieznany św. W ołtarzu bocznym	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 6
Obraz - św. Marcin i św. Mikołaj w ołtarzu bocznym prawym	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 13
Ołtarz boczny prawy	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 5
Ambona	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 12
Ornat biały	miński	Mrozy	Kuflew	
Obraz ś-ty Alojzy Gonzaga	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 11
kapliczka z figurą św.Antoniego	miński	Mrozy	Kuflew	B-84
Kapliczka przydrożna	miński	Mrozy	Kuflew	B-83
Rzeźba - "Św. Antoni" figura przydrożna	miński	Mrozy	Kuflew	B-84

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Krucyfiks (54 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 25
Omat czerwony	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 34
Krzyż ołtarzowy	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 31
Monstrancja	miński	Mrozy	Kuflew	
Szafka na oleje św.	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 13
Rzeźba nieznanego świętego w ołtarzu bocznym nowym	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 9
Szafka zakrystyjna	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 18
Krucyfiks (66 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 24
Rzeźba Św. Jana Niepomucena ze zwieńczenia ambony	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 12
Rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego	miński	Mrozy	Kuflew	
Rzeźba NN Świętych z ołtarza bocznego prawego	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 7
Rzeźba NN Świętych z ołtarza bocznego lewego	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 10
Chrzcielnica	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 14
Świecznik 73 cm	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 30
Relikwiarz	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 1
Feretron (126 x 73 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 70 poz. 20
Obraz - M. B. Z Dzieciątkiem	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34
Lampa wieczna	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 33
Konfesjonał 240 cm	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 15
Konfesjonał 200 cm	miński	Mrozy	Kuflew	
Taca	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 32
Prospekt organowy	miński	Mrozy	Kuflew	
Feretron (114 x 78 cm)	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 21
Świecznik 54 cm	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 29
Konfesjonał 220 cm	miński	Mrozy	Kuflew	B - 34 poz. 16
Kapliczka "Biały Słup"	miński	Mrozy	Mrozy	
Motocykl WSK 125 (M06 B3) WSK	miński	Mrozy	Mrozy	
Motocykl SFM szczecin junak M10. SFM Szczecin	miński	Mrozy	Mrozy	
Obraz Matka Boska z Dzieciątkiem	miński	Mrozy	Rudka	B-204
Szafa Gdańska	miński	Siennica	DŁUŻEW	brak
rzeźba "Trójca Święta" (4)	miński	Siennica	Pogorzelski	B-19/43/70
omat zielony (poz. 29)	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz.29
Kielich (23)	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz.2
Omat zielony (110)	miński	Siennica	Siennica	
omat zielony	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 POZ.33

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
ornat fioletowy (XVIII)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.30
Monstrancja (83)	miński	Siennica	Siennica	B- 22/47 poz. 23
Kapa biała (125)	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz. 14
Dalmatyka biała	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 44
Ornat zielony II (110)	miński	Siennica	Siennica	
Ornat czerwony (110)	miński	Siennica	Siennica	
Ornat biały (107)	miński	Siennica	Siennica	
ornat biały(112), poz. 32	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.32
Ornat czerwony (108)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 POZ.36
Palka	miński	Siennica	Siennica	
Ornat biały (110)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 31
ornat biały(110), poz. 34	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.34
Ornat biały (108), poz. 39	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 39
Dalmatyka różowa (110)	miński	Siennica	Siennica	
Ornat czerwony (112)	miński	Siennica	Siennica	
świecznik(26)	miński	Siennica	Siennica	
Zespół szkół im. H i k Gnoińskich	miński	Siennica	Siennica	
Kapa czarna (120)	miński	Siennica	siennica	B- 22/47 poz. 17
szafa zakrystyjna intarsjowana	miński	Siennica	Siennica	
ornat czerwony(XVIII)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.35
Portret Michała Rudzińskiego, wojewody mazowieckiego	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 19
epitaflum Józefa Jana Leśniewskiego	miński	Siennica	Siennica	B-22/47
Epitaflum Michała Babskiego, zm. 1812 r.	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 9
krzyż ołtarzowy(35)	miński	Siennica	Siennica	
łódka na kadzidło(10)	miński	Siennica	Siennica	
Szafa zakrystyjna intarsjowana (250x150)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 24
świecznik(52)	miński	Siennica	Siennica	
Ornat czerwony (112)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 45
Kręta	miński	Siennica	Siennica	
Rzeźba "Matka Boska Niepokalanego Poczęcia"	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 13
komoda 250	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz.24
Komoda	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz. 25

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
kielich(XVIII)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.4
Ornat biały (110) XIX w.	miński	Siennica	Siennica	
Obraz "Zakonnicy Franciszkańscy"	miński	Siennica	Siennica	
Ornat czerwony (106)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 46
kielich (poz. 3)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.3
krzyż procesyjny(64)	miński	Siennica	Siennica	
rzeźba"Putto"(78)	miński	Siennica	Siennica	
rzeźba"Głowa Anioła"	miński	Siennica	Siennica	
Ornat purpurowy (110)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 42
rzeźba"Anioł"(55)	miński	Siennica	Siennica	
Lichtarz (33)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz 48
rzeźba"Putto"(60)	miński	Siennica	Siennica	
Kociołek na wodę	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 5
rzeźba"Putto"(68)	miński	Siennica	Siennica	
Obraz "Portret Rudzińskiego" (zapewne Michała Wojewody Mazowieckiego)	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz. 19
Obraz "Portret Rudzińskiej" (zapewne Elżbiety z Potockich)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 20
Płyta Nagrobna Józefa Jana Leśniewskiego	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz.10
Rzeźba "Chrystus Zmartwychstały"	miński	Siennica	Siennica	B-22 /47 poz.12
Lichtarz (36)	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz. 48 ?
Ornat różowy (110)	miński	Siennica	Siennica	
chrzcielnica (110)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 POZ.1
ornat biały(1792), poz. 37	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.37
rzeźba"Anioła"(110)	miński	Siennica	Siennica	
Monstrancja (82)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 22
rzeźba "Anioł"(120)	miński	Siennica	Siennica	
Puszka (23.5)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 8
obraz "Cudowne Rozmnożenie Chleba"oł.gł	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.21
rzeźba"Anioł"(57)	miński	Siennica	Siennica	
Relikwiarz (30)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 11
rzeźba "Putto"(58)	miński	Siennica	Siennica	
Ornat fioletowy	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 POZ.26
Kapa fioletowa (128)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 18

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Ornat fioletowy (115)	miński	Siennica	Siennica	
Ornat fioletowy (XIX)	miński	Siennica	Siennica	
dalmatyka biała(110)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.38
Ornat biały (107)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 47
Dalmatyka czerwona (110)	miński	Siennica	Siennica	B- 22/47 poz. 16
Dalmatyka niebieska	miński	Siennica	Siennica	
ornat zielony(108)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 POZ.39
Rzeźba "Krucyfiks"	miński	Siennica	Siennica	
Kapa niebieska (128)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 27
rzeźba"Fragment Dekoracji Ołtarzowej"	miński	Siennica	Siennica	
Ornat biały (118)	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz. 26
ornat zielony (poz. 28)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.28
Trzon od Chrzcielnicy	miński	Siennica	Siennica	
Płyta Nagrobna Michała Babskiego	miński	Siennica	Siennica	B-47/22 poz. 9
Kropielnica	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 6
Rzeźba "Krucyfiks" (90)	miński	Siennica	Siennica	
ornat biały(110)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.41
Relikwiarz (35)	miński	Siennica	Siennica	
Kapa biała (126)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 15
ornat fioletowy(110)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz.40
Ornat Czerwony (ornat z kolumną z pasa polskiego)	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 43
Rama ołtarzowa	miński	Siennica	Siennica	B-22/47 poz. 7
Rzeźba "Popiersie kobiece"(kapliczka przydrożna)	miński	Siennica	Zglechów	B- 148/493 poz. 1
Kapliczka murowana	miński	Stanisławów	Cisówka	B-222
Antependium ołtarza głównego- obraz "Spotkanie Chrystusa ze św. Piotrem"	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 4
Lichtarz	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 3
Lichtarz (1884 r.)	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 2
Ołtarz główny:A.Rzeźby śś. Piotra i Pawła; B.Obraz MB z Dzieciątkiem	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 1
Monstrancja	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 9
Kielich (1752 r.)	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 8

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Krucyfiks	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 7
Obraz "MB z Dzieciątkiem"	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 5
Chrzcielnica	miński	Stanisławów	PUSTELNIK	B-20/44 poz. 6
Nagrobek- Rodziny Maslowskich	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-314
NAGROBEK – LUDWIKI Z KOSTRZEBSKICH SKUZY	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-314
Nagrobek Witalisa Radońskiego	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-314
Omat biały (h - 108)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-23/48 poz. 4
Konfesonat (h - 250)	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Kapa biała (h - 115)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-23/48 poz. 5
Chrzcielnica (h - ok. 3 m)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B- 23/ 48 poz. 6
Omat zielony (h - 110)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-23/48 poz. 3
Omat biały (h - 115)	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Omat biały (h - 112)	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Omat biały (h - 117)	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Omat czarny (h - 108)	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Dałmatyka (h - 116)	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Monstrancja (h - 62)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Rzeźba "Krucyfiks"	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-120/300
Rzeźba "Krucyfiks" (ok. 180)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-23/48 poz/ 2
Rzeźba "Małka Boska"	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-23/48 poz.
Zegar	miński	Stanisławów	Stanisławów	
Świecznik (h - 48)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Świecznik na paschał	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Krzyż ołtarzowy (h - 69)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Puszka na komunikanty	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Kielich (h - 25)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Kielich (h - 24)	miński	Stanisławów	Stanisławów	B-175
Omat fioletowy (h - 110)	miński	Stanisławów	Stanisławów	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Nazwa	Powiat	Gmina	Miejscowość	Nr rejestru
Plan zagospodarowania przestrzennego	miński	Sulejówek - m.	Sulejówek	
Skwer Niepodległości przy aleji Marszałka Józefa Piłsudskiego i ulicy Ignacego Jana Paderewskiego	miński	Sulejówek - m.	Sulejówek	
Samochód ciężarowy fsc star 660M2TECH	miński	Sulejówek - m.	Sulejówek	
Dom	miński	Sulejówek - m.	Sulejówek	

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

4.6 zasoby dziedzictwa kulturowego w gminnych ewidencjach zabytków

Wszystkie gminy powiatu mińskiego posiadają gminne ewidencje zabytków, które zgodnie z art. 22 pkt 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zawierają: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome z terenu danej gminy, znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta lub burmistrza w porozumieniu z konserwatorem. Wszystkie ewidencje gminne w powiecie mińskim zostały uzgodnione z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Podobnie, jak rejestr zabytków, ewidencje podlegają stałej aktualizacji poprzez włączanie nowych obiektów oraz skreślenia z ewidencji. Wśród zasobów dziedzictwa kulturowego w gminnych ewidencjach zabytków znajdują się, m.in.:

Lp.	Gmina	Miejscowość	Nazwa obiektu
1.	Cegłów	Cegłów	Układ urbanistyczny (XIV-XIX w.)
2.		Cegłów	Cmentarz parafii rzymskokatolickiej z poł. XIX w.
3.		Cegłów	Cmentarz mariawicki z pocz. XX w.
4.		Cegłów	Sierociniec (obecnie Parafialny Zespół Caritas) z pocz. XX w.
5.		Cegłów	Dom drewniany (obecnie Gminna Biblioteka Publiczna)
6.		Cegłów	Młyn motorowy ok. 1920
7.		Cegłów	Pomnik Niepodległości z 1928 r.
8.		Cegłów	Pomnik z 1964 r. upamiętniający mieszkańców pomordowanych w czasie II w. św.
9.		Cegłów	Krzyż z lat 60. XX w. upamiętniający mieszkańców pomordowanych w czasie II w. św.
10.		Kiczki Drugie	Kostnica z zespołu kościoła z pocz. XX w.
11.		Kiczki Drugie	Organistówka z zespołu kościoła z pocz. XIX/XX w. (obecnie Dom Parafialny)
12.		Kiczki Drugie	Cmentarz parafialny z 1715 r. oraz kaplica z 1923 r.
13.		Kiczki Pierwsze	Zespół dworski z przełomu XIX/XX w. (dwór i park)

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

14.		Kiczki Pierwsze	Pomnik Niepodległości z 1928 r.
15.		Mienia	Zabudowania gospodarcze dawnego zespołu szpitalnego (m.in. czworaki, cielętnik, spichlerz)
16.		Mienia	Kapliczka przydrożna z pocz. XX w.
17.		Mienia	Pomnik (krzyże) poświęcony powstańcom 1831 i 1863 r. oraz żołnierzom wojny polsko – bolszewickiej w 1920 r.
18.		Mienia	Pomnik partyzantów poległych w 1943 r.
19.		Pelczanka	Cmentarz ewangelicki z lat 20. XX w.
20.		Piaseczno	Kościół drewniany parafii mariawickiej z pocz. XX w.
21.		Podciernie	Układ ruralistyczny miejscowości (XV-XVI)
22.		Podciernie	Kapliczka przydrożna z 1895 r.
23.		Podciernie	Pomnik z lat 50. XX w. poświęcony pamięci partyzantów poległych w czasie II w. św.
24.		Podciernie	Kapliczka ceglana z pocz. XXw.
25.		Posiadały	Wiatrak – koźlak (ruina) z pocz. XX w.
26.		Posiadały	Kapliczka przydrożna z lat 30 XX w.
27.		Skwarne	Kapliczka przydrożna z 1905 r.
28.	Dębe Wielkie	Dębe Wielkie	Cmentarz parafialny
29.		Dębe Wielkie	Krzyż poświęcony żołnierzom polskim poległym w czasie powstania listopadowego
30.		Dębe Wielkie	Pomnik poległych żołnierzy Armii Radzieckiej
31.		Aleksandrówka	Zespół dworsko - parkowy
32.		Ostrów - Kania	Zespół dworsko - parkowy
33.		Ruda	Teren założenia dworskiego ze stawami
34.	Dobre	Dobre	Historyczny układ urbanistyczny, wraz z cmentarzem parafialnym i szkołą.
35.		Dobre	Dzwonnica kościelna
36.		Czarnogłów	Kaplica
37.		Gęsianka	Zbiorowa mogiła ludności cywilnej poległej w 1944 r.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

38.		Młęczin	Pozostałości zespołu dworskiego
39.		Pełkowizna	Młyn
40.		Makówiec	Pomnik Konstantego Laszczki
41.		Makówiec	Pomnik powstańców 1831 r.
42.		Wólka Młęcka	Kaplica
43.	Halinów	Halinów	Zespół dworsko – parkowy z XIX w.
44.		Halinów	Dwór z XIX w.
45.		Halinów	Budynek gospodarczy z XIX w.
46.		Halinów	Park z XIX w.
47.		Długa Kościelna	Plebania z XIX w.
48.		Długa Kościelna	Aleja grabowa – pozostałość parku z końca XIX w.
49.		Długa Kościelna	Kaplica mariawitów z 1907 r.
50.		Długa Kościelna	Cmentarz grzebalny kościoła katolickiego mariawitów z 1908 r.
51.		Długa Kościelna Długa Szlachecka	Cmentarz rzymskokatolicki parafii św. Anny z 1780 r.
52.		Długa Szlachecka	Mogiła zbiorowa Polskich żołnierzy poległych w II wojnie światowej (utworzenie miejsca pamięci - 1984 r.)
53.		Okuniew	Głaz poświęcony ofiarom II wojny św., córkom i synom ziemi Okuniewskiej (utworzenie miejsca pamięci 1981 r.)
54.		Okuniew	Cmentarz grzebalny parafii rzymskokatolickiej św. Stanisława Kostki
55.		Okuniew	Pomnik pamięci żołnierzom poległym w 1920 r. (miejsce pamięci utworzone w 1928 r.)
56.		Okuniew	Pomnik Ludwika Walesiaka z 1993 r.
57.	Jakubów	Aleksandrów	2 kapliczki przydrożne murowane z k. XIX w.
58.		Brzozówka	Kapliczka przydrożna murowana z lat 30.XX w.
59.		Jędrzejów	Kaplica drewniana z poł. XX w. (kubaturowa)
60.		Turek	Kaplica murowana z lat 20.XX w. (kubaturowa)

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

61.		Wiśniew	Kościół murowany parafii mariawickiej z 1906 r.
62.		Wiśniew	Plebania drewniana z 1906 r.
63.		Wiśniew	Cmentarz rzymsko-katolicki z poł. XIX w.
64.		Wiśniew	Cmentarz mariawicki z pocz. XX w.
65.		Jakubów	Cmentarz rzymsko-katolicki z pocz. XX w.
66.		Wola Polska	Młyn wodny z 1924 r. (drewniany)
67.	Kałużyn	Kałużyn	Wikarówka z lat 20.XX w.
68.		Kałużyn	Murowane budynki mieszkalne z pocz. XX w. nr 12, 17, 54, 59 przy ul. Warszawskiej
69.		Kałużyn	Strażnica pożarna z 1918 r.
70.		Kałużyn	Murowane budynki mieszkalne przy ul. Wojska Polskiego z lat 20. XX w. Nr 33, 41,
71.		Kałużyn	Dawna elektrownia z lat 20.XX w.
72.		Kałużyn	Garbarnia z lat 30. XX w.
73.		Kałużyn	Pomnik przy Pl. Kilińskiego poświęcony Bojownikom o niepodległość z 1938 r.
74.	Łatowicz	Łatowicz	Budynek apteki
75.		Łatowicz	Strażnica OSP murowana z 1932 r. oraz świetlica OSP murowana z pocz. XX w.
76.		Łatowicz	Młyn murowany z lat 30. XX w.
77.		Łatowicz	Wiatrak koźlak z 1839 r. (przeniesiony z gminy Parysów w 1937 r.)
78.		Budy Wielgoleskie	Kapliczka murowana z 2. poł. XIX w.
79.		Chyżyny	Kapliczka murowana z lat 20. XX w.
80.		Kamionka	Kościół drewniany parafii mariawickiej z pocz. XX w.
81.		Kamionka	Kaplica murowana z I poł. XIX w.
82.		Oleksianka	Kapliczka murowana z końca XIX w.
83.		Oleksianka	Kapliczka drewniana z końca XIX w.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

84.		Stawek	Kuźnia drewniana z pocz. XX w.
85.		Wielgolas	Kapliczka murowana z lat 30. XX w.
86.		Wężyczyn	Kapliczka z I poł. XIX w.
87.		Wymysle	Kapliczka murowana z II poł. XIX w.
88.	Miasto Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki	Elementy historycznego układu urbanistycznego (XV-XIX), szczególnie dawne rynki
89.		Mińsk Mazowiecki	Zespół szpitalny z pocz. XX w. (obecnie Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Mińsku Maz.)
90.		Mińsk Mazowiecki	Zespół szkół przy ul. Pięknej (gmach główny z lat 30.XX w. oraz budynek internatu z 1903r.)
91.		Mińsk Mazowiecki	Pałac rodziny Łubieńskich z II poł. XIX w. (obecnie obiekt muzealny)
92.		Mińsk Mazowiecki	Budynek szkolny z XIX w. (obecnie Salesjańskie Liceum Ogólnokształcące)
93.		Mińsk Mazowiecki	Zespół dawnych koszarów 7. Pułku Ułanów Lubelskich (obecnie obiekt Żandarmerii Wojskowej)
94.		Mińsk Mazowiecki	Cmentarz żołnierzy radzieckich z 1944 r.
95.		Mińsk Mazowiecki	Budynek banku PKO BP z lat 50. XX w.
96.		Mińsk Mazowiecki	Pomnik Konstytucji 3.Maja
97.		Mińsk Mazowiecki	Budynek główny zespołu szkół przy ul. Budowlanej
98.		Mińsk Mazowiecki	Kapliczka przydrożna na terenie parku miejskiego (zbieg ulic: Kościelnej i Budowlanej)
99.		Mińsk Mazowiecki	Dom z pocz. XX w. (obecnie restauracja „Stylowa”)
100.		Mińsk Mazowiecki	Cmentarz parafialny z II poł. XVIII w. oraz 6 nagrobków z XIX i pocz. XX w.
101.		Mińsk Mazowiecki	Obiekt budownictwa kolejowego z przeł. XIX i XX w. (wiadukt)
102.	Gmina Mińsk Mazowiecki	Huta Mińska	Dom murowany (pałac) (wykorzystywany jako ośrodek sportów wodnych – aktualnie nieczynny) z II poł. XIX w.
103.		Ignaców	Kościół murowany z przełomu XIX i XX w.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

104.		Ignaców	Dom dziecka z 1904 r. (obecnie ośrodek wychowawczy)
105.		Ignaców	Cmentarz z pocz. XX w.
106.		Janów	Zespół folwarczny
107.		Janów	Kapliczka przydrożna z 1935 r.
108.		Stara Niedziałka	Budynek gospodarczy drewniany z pocz. XX w.
109.		Stara Niedziałka	Wiatrak – koźlak z końca XIX w.
110.		Stara Niedziałka	2 kapliczki przydrożne z 1945 r. oraz z lat 30. XX w.
111.		Żuków	Kapliczka przydrożna
112.		Podrudzie	Kapliczka przydrożna z 1906 r.
113.		Królewiec	Kapliczka przydrożna z 1929 r.
114.		Karolina	Kapliczka przydrożna z 1935 r.
115.		Józefów	Kapliczka przydrożna z lat 30.XX w.
116.		Grębiszew	Kapliczka przydrożna z lat 40.XX w.
117.		Dłużka	Kapliczka przydrożna z 1945 r.
118.		Brzózce	Kapliczka przydrożna z I poł. XX w.
119.		Gliniak	Pomnik Rodziny Nalazków z 1968 r.
120.		Arynów	Cmentarz ewangelicki z pocz. XX w.
121.	Mrozy	Jeruzal	Rynek wraz z pierzejami (dawny układ urbanistyczny)
122.		Jeruzal	Cmentarz parafialny
123.		Kuflew	Cmentarz parafialny
124.		Mrozy	Zespół dworca kolejowego
125.		Mrozy	Cmentarz parafialny
126.	Gmina Siennica	Bestwiny	Kapliczka ceglana 1915 r. (kubaturowa)
127.		Dzielnik	Kapliczka ceglana lata 20. XX w. (kubaturowa)

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

128.		Dzielnik	Dom młynarza (drewniany) 1890 r.
129.		Gągolina	Kapliczka ceglana lata 20.XX w. (kubaturowa)
130.		Grzebowilk	Cegielnia z lat 20.XX w.
131.		Grzebowilk	Kapliczka ceglana z lat 20.XXw. (kubaturowa)
132.		Kąty	Kaplica ceglana z 1938 r. (kubaturowa)
133.		Krzywica	Kaplica ceglana z lat 30. XX w. (kubaturowa)
134.		Łękawica	Kaplica ceglana z lat 30.XX w. (kubaturowa)
135.		Łękawica	Pomnik upamiętniający mieszkańców rozstrzelanych w 1939 r.
136.		Siennica	Pomnik w hołdzie Wolnej Szkole Polskiej z lat 1918-28
137.		Siennica	Pomnik upamiętniający 480-lecie miejscowości
138.		Siennica	Zabytkowe nagrobki na cmentarzu parafialnym
139.		Starogród	Kaplica murowana z 1903 r. (kubaturowa)
140.		Starogród	Kapliczka przydrożna z 1948 r.
141.		Starogród	Krzyż przydrożny z 1916 r.
142.		Starogród	Zabytkowe nagrobki na cmentarzu parafialnym
143.		Żaków	Kaplica drewniana z pocz.XX w.
144.		Zglechów	Kaplica ceglana z lat 20.XX w.
145.		Nowy Zglechów	Dwór drewniany z końca XIX w.
146.		Nowy Zglechów	Figura przydrożna z 1852 r.
147.		Swoboda	Kaplica ceglana z 1932 r. (kubaturowa)
148.		Wólka Dłużewska	Leśna mogiła żołnierska z 1939 r.
149.		Lasomin	Miejsce pamięci Rodakom poległym w 1920 r.
150.		Pogorzel	Grób Nieznanego Żołnierza z lat 40.XX w.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

151.	Stanisławów	Stanisławów	Cmentarz parafii rzymskokatolickiej
152.		Stanisławów	Pozostałości cmentarza żydowskiego
153.		Pustelnik	Kościół parafii rzymskokatolickiej wraz z plebanią
154.		Łęka	Młyn
155.		Zawiesiuchy	Dwór
156.		Szymankowszczyzna	Dawny czworak
157.	Sulejówek	Sulejówek	Willa „Helin” z 1930 r. (obecnie Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli)
158.		Sulejówek	Willa „Bzów” ok. 1920 r. (obecnie Przychodnia Zdrowia)
159.		Sulejówek	Budynek dawnego kasyna z lat 50-tych XX w. (obecnie funkcja usługowa)
160.		Sulejówek	Willa „Ułanka” z lat 1929-1934 (obecnie biblioteka miejska)
161.		Sulejówek	Układ urbanistyczny osady Cechówka
162.		Sulejówek	Katolicki cmentarz komunalny w Sulejówku – Miłośnię.

Liczba zabytków archeologicznych w gminnych ewidencjach zabytków	
Gmina Ceglów	123
Gmina Dębe Wielkie	54
Gmina Dobre	89
Miasto i Gmina Halinów	57
Gmina Jakubów	ewidencja nie zawiera zabytków archeologicznych
Miasto i Gmina Kałuszyn	51
Gmina Latowicz	70
Miasto Mińsk Mazowiecki	9
Gmina Mińsk Mazowiecki	35
Gmina Mrozy	268
Gmina Siennica	212
Gmina Stanisławów	39
Miasto Sulejówek	3

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

V. Ocena stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu

Analiza szans i zagrożeń

Wszystkie gminy powiatu mińskiego posiadają opracowane ewidencje zabytków, a tym samym dokonały oceny zawartych w nich obiektów. Powiat Miński jest właścicielem dwóch zabytków, których stan zachowania oceniony został na dobry: w 2012 r. zespół dworski, złożony z dworu i parku w Kątach (dziś DPS w Kątach) oraz w 2009 r. dawny szpital wraz z parkiem w Mieni (dziś DPS św. Józefa w Mieni). Należy przy tym dodać, że w poprzedniej edycji programu opieki nad zabytkami, w latach 2014 – 2018 wydatkowano kwotę ponad 600 tys. zł. na działania mające na celu poprawę stanu obiektów należących do powiatu. Powiat miński udzielał również, na podstawie zasad przyjętych uchwałą Rady Powiatu, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. W latach 2014- 2017 powiat miński udzielił następujących dofinansowań na łączną kwotę 194.750,00 zł na następujące obiekty:

Nazwa obiektu, numer i data wpisu do rejestru	Kwota dotacji w zł	Zakres prac
Kościół Parafii Rzymsko-katolickiej pw. św. Stanisława Kostki w Okuniewie A-1070/148 z dnia 08.12.1958 r.	20.000,00	renowacja zabytkowego obrazu olejnego św. Trójca z 1691 r.
Kościół Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Jana Chrzciciela w Stanisławowie A-22/127 z dnia 06.06. 1958 r.	20.000,00	osuszenie fundamentów wraz z wykonaniem izolacji przy budynku plebanii
Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Mińsku Mazowieckim A-23/128 z dnia 09.06.1958 r.	40.000,00	remont zewnętrznych tynków kościoła
Rzeźba w zespole sakralnym Parafii Rzymsko – katolickiej św.św. Marcina i Mikołaja w Kuflewie B- 144/2015 z dnia 25.02.2015	10.000,00	konserwacja rzeźby św. Jana Nepomucena (postument)
Kościół Parafii Rzymsko -katolickiej pw. św. Stanisława Kostki w Okuniewie A-1070/148 z dnia 08.12.1958 r.	14.750,00	remont schodów wewnętrznych w zabytkowym budynku kościoła
Kościół parafialny św.św. Apostołów Piotra i Pawła w Dębem Wielkim B-144 z dnia 12.10.2007	20.000,00	konserwacja organów
Kościół Parafii Rzymsko-katolickiej pw. św. Stanisława Kostki w Okuniewie A-1070/148 z dnia 08.12.1958 r.	20.000,00	konserwacja dwóch barokowych ołtarzy bocznych
Kościół Starokatolickiego Mariawitów w Cegłowie A-304 z dnia 29.12.1983 r.	20.000,00	remont hełmu wieży kościoła
Kościół Rzymskokatolicki w Kiczkach - obraz Nawiedzenie Najświętszej Marii Panny pod nr B-33	20.000,00	konserwacja obrazu Najświętszej Marii Panny
Kościół Parafii Rzymsko-katolickiej pw. św. Stanisława Kostki w Okuniewie A-1070/148 z dnia 08.12.1958 r.	10.000,00	konserwacja ołtarza głównego

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

Oceniając stan dziedzictwa kulturowego powiatu, należy wziąć pod uwagę jego:

Mocne strony (+):

- atrakcyjne położenie powiatu pod względem krajobrazowym,
- duża ilość cennych historycznie i architektonicznie obiektów zabytkowych,
- duża ilość obszarów chronionego krajobrazu,
- dobra sieć komunikacyjna (drogi, linie kolejowe),
- dobrze rozwinięta infrastruktura,

Słabe strony (-):

- brak gminnych i miejskich programów opieki nad zabytkami (tylko 1 gmina posiada opracowany program),
- niski stopień świadomości społecznej w zakresie należytego dbania o obiekty zabytkowe,
- zły stan techniczny części obiektów,
- brak wyznaczonych szlaków turystycznych,
- brak odpowiedniego zaplecza turystycznego,

Szanse:

- wzrost wiedzy o korzyściach gospodarczych w związku z rozwojem turystyki kulturowej w gminach i miastach powiatu mińskiego,
- uwzględnienie potrzeb ochrony zabytków w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- rozwój agroturystyki,
- rozwój turystyki weekendowej,
- budowa ścieżek rowerowych, opracowanie szlaków turystycznych,

Zagrożenia:

- samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich,
- brak środków finansowych na odnowę obszarów i obiektów zabytkowych,
- brak koordynacji działań z właścicielami obiektów, gminami i innymi podmiotami działającymi w sferze ochrony zabytków,
- brak działań właścicieli i zarządców w celu pozyskania dodatkowych środków na ochronę zabytków.

VI. Cele i zadania programu na lata 2019- 2022

6.1 Cel priorytetowy programu

CELEM PRIORYTETOWYM PROGRAMU JEST

**UTRWALANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W CELU BUDOWANIA TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ,
ROZWOJU GOSPODARCZEGO ORAZ PROMOCJI TURYSTYCZNEJ POWIATU MIŃSKIEGO**

6.2 Cele operacyjne i podejmowane w ich ramach działania

Działania podejmowane w ramach wymienionych niżej celów służą zarówno bezpośredniej poprawie stanu zabytków, położonych na terenie powiatu mińskiego (dotyczy to remontu obiektów, których właścicielem jest Powiat Miński), jak i pośrednio wzmocnieniu potencjału gospodarczego otoczenia zabytków (np. zakłada się stymulowanie ruchu turystycznego poprzez działania promocyjne), co powinno przełożyć się na korzyści ekonomiczne pozwalające ich właścicielom zadbać o należyty stan tych obiektów.

a) zachowanie materialnej spuścizny historycznej powiatu

Lp.	Działanie	Podmioty uprawnione do realizacji	Podmioty współdziałające	Źródła finansowania	Termin
1.	Działania na rzecz zabezpieczenia stanu zabytków, których właścicielem jest Powiat Miński.	Powiat Miński	jednostki organizacyjne Powiatu Mińskiego, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków	budżet Powiatu Mińskiego, środki zewnętrzne	2019-2022
2.	Występowanie do właścicieli zabytków z informacją o potrzebie umieszczania na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znaków informujących o tym, że zabytek podlega ochronie.	Powiat Miński	uzgodnienie: Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków	budżet Powiatu Mińskiego	2019-2022
3.	Udzielanie wsparcia finansowego właścicielom zabytków na podstawie uchwały Rady Powiatu Mińskiego w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.	Powiat Miński	właściele zabytków	budżet Powiatu Mińskiego (do wysokości środków finansowych w budżecie w danym roku)	2019-2022

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

4.	Podejmowanie działań w celu pozyskiwania środków zewnętrznych na remonty i rewaloryzację obiektów, których właścicielem jest Powiat Miński.	Powiat Miński	jednostki organizacyjne Powiatu Mińskiego, zlokalizowane w obiektach, będących jego własnością	budżet Powiatu Mińskiego (wkłady własne)	2019-2022
----	---	---------------	--	--	-----------

b) Określanie i utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców

Lp.	Działanie	Podmioty uprawnione do realizacji	Podmioty współdziałające	Źródła finansowania	Termin
1.	Promowanie idei społecznych opiekunów zabytków w Powiecie Mińskim.	Powiat Miński	Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków	budżet Powiatu Mińskiego	2019-2022
2.	Publikacja materiałów popularyzujących ochronę zabytków: - publikacje własne Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim - finansowanie lub dofinansowanie innych publikacji o tematyce związanej z zabytkami (albumy, pocztówki, przewodniki, materiały multimedialne, itp.), w tym w ramach otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Powiat Miński	organizacje pozarządowe, Mazowiecki Konserwator Zabytków, inne podmioty	budżet Powiatu Mińskiego, środki zewnętrzne; środki organizacji pozarządowych (w ramach otwartych konkursów ofert)	2019-2022
3.	Organizacja konkursów, wystaw i prezentacji, np. otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Powiat Miński	urzędy miast i gmin z terenu powiatu, właściele zabytków, organizacje pozarządowe, itp.	budżet Powiatu Mińskiego, środki zewnętrzne unijne i krajowe	2019-2022
4.	Uwzględnienie problematyki ochrony i popularyzacji zabytków podczas kolejnych edycji Powiatowego Forum Kultury.	Powiat Miński	urzędy gmin i miast z terenu powiatu mińskiego, właściele zabytków, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków, itp.	budżet Powiatu Mińskiego	w terminie Forum Kultury

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

c) Promocja dziedzictwa kulturowego Powiatu Mińskiego

Lp.	Działanie	Podmioty uprawnione do realizacji	Podmioty współdziałające	Źródła finansowania	Termin
1.	Udział w targach, wystawach i innych wydarzeniach.	Powiat Miński	organizatorzy imprez, organizacje pozarządowe, itp.	budżet Powiatu Mińskiego	2019-2022
2.	Dystrybucja publikacji na temat dziedzictwa kulturowego regionu.	Powiat Miński	jednostki organizacyjne Powiatu, organizacje pozarządowe, itp.	budżet Powiatu Mińskiego	2019-2022

d) Podejmowanie współpracy z właścicielami

Lp.	Działanie	Podmioty uprawnione do realizacji	Podmioty współdziałające	Źródła finansowania	Termin
1.	Promowanie znakowania zabytków, uświadamianie właścicielom obiektów potrzeby umieszczenia znaku ochronnego na zabytku.	Powiat Miński	gminy, właściciele zabytków	budżet Powiatu Mińskiego	2019-2022
2.	Kampanie edukacyjne, dystrybucja informacji i aktualności dotyczących ochrony zabytków.	Powiat Miński	gminy, właściciele zabytków	budżet Powiatu Mińskiego	2019-2022

VII. Instrumenty realizacji oraz monitoring programu

7. 1 Instrumenty realizacji programu

Zakłada się, że zadania określone w Programie będą wykonywane za pomocą:

a) instrumentów prawnych wynikających, m.in. z następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2017 r. poz. 2187 ze zm.), ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1073 ze zm.), ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2017 r., poz. 1332 ze zm.), ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1868 ze zm.), ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r. poz. 121 ze zm.), ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2017 r., poz. 519 ze zm.), ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U z 2018 r., poz. 142 ze zm.), ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862 ze zm.),
- dokumentów wydawanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, np. decyzji o wpisie do rejestru, zaleceń konserwatorskich, określających sposób korzystania z zabytku, pozwoleń, m.in. na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni, pozwoleń na wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku, na prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru, na przemieszczanie zabytku nieruchomego do rejestru, na zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku,

b) instrumentów koordynacji – uwzględnienie uwarunkowań innych projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, współpraca z gminami z terenu powiatu mińskiego, właścicielami zabytków w zakresie ochrony zabytków, organizacjami pozarządowymi, instytucjami oraz innymi podmiotami działającymi w sferze ochrony zabytków,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- c) **instrumentów społecznych** – działania edukacyjne i promocyjne, zwiększające wsparcie społeczne dla realizacji działań zawartych w programie, współdziałanie z organizacjami społecznymi w obszarze edukacji i promocji,
- d) **instrumentów kontrolnych** – monitoring stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, zagospodarowania przestrzennego, aktualizacja bazy danych zasobów dziedzictwa kulturowego, sporządzanie sprawozdań z realizacji programu,
- e) **instrumentów finansowych** m.in. – ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach, ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, a także uchwała Rady Powiatu Mińskiego w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji z budżetu Powiatu Mińskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

7.2 Źródła finansowania programu

W rozdziale 7. ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zostały określone podstawowe zasady finansowania opieki nad zabytkami. Obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym. Zadania związane z realizacją zadań opieki nad zabytkami mogą być finansowane, m.in. z następujących źródeł:

a) krajowych

- programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
<http://bip.mkidn.gov.pl/pages/programy-mkidn.php>
- dotacje celowe przyznawane przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
<http://bip.mwkz.pl>
- dotacje z Funduszu Kościelnego przyznawane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji www.mswia.gov.pl/pl/wyznania-i-mniejszosci/fundusz-koscielny
- dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położone na obszarze województwa mazowieckiego przyznawane przez Sejmik Województwa Mazowieckiego
www.mazovia.pl/kultura-i-turystyka/zabytki
- dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie <http://wfoigw.pl/strefa-beneficjenta/zasady-dofinansowania/zasady-dofinansowania>

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

b) unijnych

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 www.funduszedlamazowska.eu
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko www.pois.gov.pl
- Program Polska Cyfrowa www.polskacyfrowa.gov.pl
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich www.arimr.gov.pl

c) pozaunijnych

- Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego www.eog.gov.pl

d) lokalnych

- dotacje celowe przyznawane na podstawie uchwały Nr XXI/245/13 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji z budżetu Powiatu Mińskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków http://bip.powiatminski.pl/dokument-1261-uchwala_nr_xxi_245_13_z_dnia_26_czerwca.html

7.3 Zasady oceny realizacji programu

Zgodnie z art. 87, ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Zarząd Powiatu Mińskiego przedłoży Radzie Powiatu Mińskiego sprawozdanie w 2022 r. oraz sprawozdanie końcowe po zakończeniu programu w 2023 r. Sprawozdanie zostanie poprzedzone analizą realizacji programu, opartą o następujące wskaźniki efektywności:

- wysokość środków wydatkowanych na zabezpieczenie stanu zabytków, których właścicielem jest powiat miński,
- liczba wystąpień do właścicieli obiektów z propozycją skorzystania z możliwości umieszczenia znaków informujących o tym, że zabytek ten podlega ochronie,
- wysokość pozyskanych środków zewnętrznych na zabezpieczenie stanu zabytków, których właścicielem jest powiat miński,
- wysokość dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, udzielanych na podstawie uchwały Rady Powiatu Mińskiego w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- liczba akcji promujących ustanawianie społecznych opiekunów zabytków,

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

- f) liczba publikacji własnych poświęconych dziedzictwu kulturowemu i ochronie zabytków,
- g) liczba publikacji dofinansowanych, poświęconych dziedzictwu kulturowemu i ochronie zabytków,
- h) liczba przeprowadzonych konkursów, wystaw i prezentacji,
- i) liczba targów, wystaw i innych wydarzeń, podczas których promowano dziedzictwo kulturowe powiatu,
- j) liczba rozpowszechnionych publikacji,
- k) liczba akcji promujących znakovanie zabytków,
- l) liczba kampanii edukacyjnych, rozpowszechnionych informacji i aktualności dotyczących ochrony zabytków.

Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2019-2022

BIBLIOGRAFIA:

Program został opracowany na podstawie wymienionych w nim dokumentów programowych, planów, strategii oraz następujących publikacji:

- 1) VI Wieków Mińska Mazowieckiego, tom I, Archeologia - najdawniejsze dzieje, Marek Zalewski, Agata Wójcik, Muzeum Ziemi Mińskiej, Mińsk Mazowiecki 2016,
- 2) Powiat Miński, Tradycja Mazowsza, Lilla Kłos, Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, Agencja Wydawnicza „Egros” s.c. Warszawa 2011,
- 3) Średniowieczne miejscowości powiatu mińskiego (na podstawie dokumentów źródłowych), Eryk Szubiński, w: Rocznik Mińskomazowiecki, t. 25 Towarzystwo Przyjaciół Mińska Mazowieckiego, Mińsk Mazowiecki, 2017,
- 4) Analiza demograficzno – historyczna największych jednostek osadniczych powiatu mińskiego: historia i teraźniejszość, Eryk Szubiński, w: Rocznik Mińskomazowiecki, t. 23, Mińsk Mazowiecki 2015.

PRZEWODNICZĄCA
RADY POWIATU

Anna Czyżewska